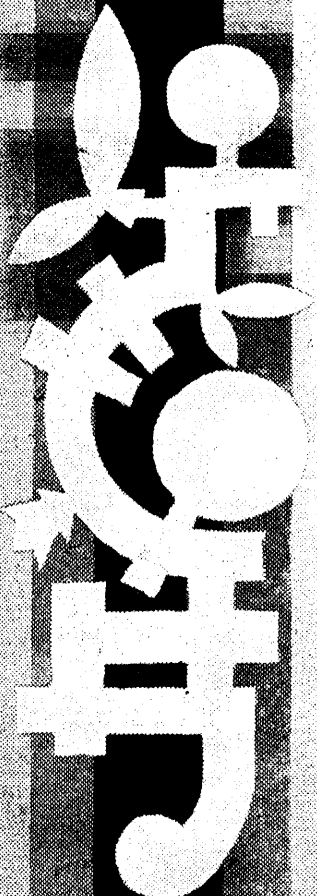

OMTA

Nr. 22
15. nov.

ORELIKUNSTNIK PR. TIA TERKMAN

ROMAAN

HIND 30 SENTI

SIAMI NAISED

Palju sadade aastate eest piirati vaenuliste burmeeside poolt Ayuthiat, Siiami suurepärasest pealinna. Paljud vaprad sõjamehed langesid, ent ikka veel piiras burmeesi armee pealinna. Taas alustasid vaenlased rünnakut. Selle ülima hädaohu silmapilgul sõustsid Ayuthia naised kaitsevõimele. Et mitte äratuntud saada, löiksid nad oma juuksed maha ja rõivastusid sõjameeste riietesse. Julgelt ja ennastsalgavalt võitlesid nad oma meestega külgkülje kõrval, ja nende erakorraline julgus aitas kaasa, et vaenlane taandus. Sest ajast peale kannavad Siiami naised lühikesi juukseid ja meeste rõivastust.

Ülaltoodud lugu on jutustatud Ayuthia linnapea tütre Muckda — „Pärli“ poolt. Muckda ema, linnapea-abikaasa, kuulub suursugusesse siiami suguvõssa. Ta kannab lühikesi juukseid, lauguga kesk pealage, ja tema huuled on beteli närimisest tumepunased. Ta on väga lihtsas rõivastuses ning tema jalgu katavad nahktuhvlid. Muckda selle vastu on pooleuroopalises rõivastuses ja euroopalise soenguga.

„Panung“ ja „sarong“ on siiami meeste ja naiste tüüpiline rõivastus. Panung kujutab endast umbes kolme meetri pikkuse ja meetri laiuse riidetüki siidist või puuvillast, mis kirevalt kaunistatud või kullaga läbi tikitud. See asetatakse kord ümber niuete, eest lühendatakse ja sõlmitakse kokku, esiküljed rullitakse kokku, tõmmatakse jalad neist läbi ja kinnitatakse puusa külge. Meie esimene katse panungit selga panna ebaõnnestus hiilgavalt, sellele vaatamata, et see toiming esimesel pilgul näib väga lihtsana. On tarvis suurt kogemust ja osavust, et selle rõivastumisega toime tulla.

Siiami naised pakuvad eurooplasele üha uusi ja uusi saladusi. Kellegi eurooplase teenija, naiskõkk Mae Jim, armastab ja heastudamine olend, oleks üheks elavaks näiteks selle kohta.

Ta on tüüpiline näide siiami naiste ja ema saatuse kohta.

Mitte kaua aega tagasi oli ta veel rikka ja suursuguse Põhja-Siiami ametniku naine. Nüüd ei ole ta enam ilus, ja tema mees andis talle

lihtsalt „hundipassi“. Nüüd on ta vaid naiskõkk Nai farangi — võõra mehe — juures. Tema mehel on kaks uut noort naist, ja Mae Jim peab oma palgast toitma ja riietama kolme alaealist last.

Tänini ei ole Siiamis seadust, mis kohustaks meest oma naisega koos elama abielulises ühenduses. Teisiti on lugu kõrgemas seltskonnas. Ka siin valitseb poligaamia, mitmenaisepidamine. Ent siin registreeritakse abielu, ja järelikult võib abielu vaid seaduslikul teel lahutada.

Teine näide: Ühel hommikul tuleb eurooplase juurde naisteeni Mae Chai asemel tema mees ja teatab vihast üllatusest, et Mae Chai on ära raisanud sada ticalit, millega ta oleks pidanud õiendama nende ühise võla. Vaid alles täna, teatas ta mees, olevat ta avastanud naise poolt toime pandud ruiskamise ja ta tahtvat nüüd teda korralikult läbi peksta. Naine aga olevat asjakäiku ette näinud ja ära jooksnud.

Samuti kui paljud teised siiami naised, on ka Mae Chai kirglikke kaardimängijaid, kes suuri summe kaardimängus kaotavad.

Hoopis teist laadi on suursuguste siiami naiste seisukord. Nois perekondades on naine tähtis tegur, kes tugevasti ületab oma mehe rahaliselt ja äriliselt. Need naised oskavad hiigla varandusi kokku ajada. Muckda näiteks omab suurema osa kohalikust turuplatsist. Ta üürib turukohad välja ja saab sel teel suuri sissetulekuid.

Teisest küljest: Kord korraldati raut ühe kuningliku printsi juures. Tavalise kombe vastaselt võtab printsi abikaasa istet pidulauas. Tema lauanaabrina püüab keegi prantslane temaga keskustella. Ent terve õhtu kestel ei rääkinud too abras väike naine ühtainustki sõna, aegajalt vaid arglik naeratus vilksatas üle ta huulte.

Just see omadus teeb siiami naise erandiliselt võluvaks ja tõstab ta kõrgele üle teiste idamaa naiste: arglik, tütarlapselik tagasihoidlikkus ühenduses osava kaupmehe realiteeditundega. Siiami naine on idamaa naiste bukettis oivalisem õis!

Miks lahendavad kõik Eesti Mõistatuslehte?

„Eesti Mõistatusleht“

on eeskujulikult toimetatud, parim mõistatuste ajakiri Eestis.

„Eesti Mõistatusleht“

toob rohkesti kõrgeväärtuslikke auhindu.

„Eesti Mõistatusleht“

maksab ainult 15 senti. Tellides 50 senti kuus.

„Romaanis“ nr. 20 Ilmunud mõistatuste lahendused.

Ristsõnad.

Paremale: 2. Ark. 4. Pea. 6. Ülm. 9. Red. 10. Aer. 11. Lil. 12. Alt. 13. Oda. 14. Alt. 15. Ahi. 16. Ibn. 17. Noa. 18. Auk. 19. Tee. 20. Ira. 22. Mai. 23. Uus. 25. Tasane. 28. Askeet. 30. Ilmar. 31. Piraat. 34. Elanik. 38. Ast. 39. Ebe. 41. Osa. 42. Els. 43. Tan. 44. Leo. 45. Boa. 46. Iii. 47. Nui. 48. Maa. 49. Enn. 50. Lea. 51. Idu. 52. Lui. 53. Ada. 44. Krt. 55. Spa. AIIA: 1. Orbit. 2. Adonis. 3. Kaanan. 4. Prääm. 5. Altai. 6. Ulakus. 7. Maitse. 8. Atleet. 21. Ratas. 24. Ukaas. 26. Abi. 27. Eit. 28. Are. 29. Evi. 31. Peeker. 32. Rasina. 33. Attila. 35. Loomus. 36. Nabala. 37. Kaasik. 39. Ennak. 40. Eliit.

Nimekaart:

Arvepidaja.

Kõige huvitavam ja mitmekesisem on

„Uudisleht“

ILMUB KAKS KORDA KUUS

ROMAANI

Nr. 22 (304)

15. NOVEMBER 1934

13. aastakäik

Karl Gustaf Ossiannilsson

Kadunud kiri

Piimavanker rühkis aeglaselt edasi paksus lumetuisus. Nüüd lõpuks, peale lugematuid päevi tuli tõsine talv ühes pakasega ja tugeva lumesajuga. Tuul puhus igast küljest, pekstes lume kiirelt liikuvaks pilveks, mis näis ulatuvat helehalli taevani.

Anders Dalman, talunik Greyt'ist, tugev kolmekümneaastane mees, ei kartnud enda ega kahobuste saatuse pärast. Kannude sisu ta oli õnnelikult jätnud meiereisse ja nüüd sõitis tagasi, viies kaasa läbiaetud piima pörsastele. Ent piimamehe kartused olid hoopis teistsugused. Koormas oli tal kaasas ka post maantee ääres asuvasse taludesse. Iga talu väravas rippus kaanega kast, kuhu ta pani posti ja ajalehed. Harilikult talunikud ise seisid väljas, oodates posti tulekut. Ent täna oli lugu hoopis teisiti. Halva ilma pärast inimesed ei tulnud majast välja. Aga jättes posti kasti ei võinud olla kuigi kindel, et tuulepuhang ei kisu postkasti kaane lahti, ega vii lehed ning kirjad kus seda ja teist. Anders Dalman oli arusaaja mees, peatus hetkeks iga talu värava kohal, lootes, et ikkagi keegi tuleb välja, võtab posti ja sellega vabastab teda vastutusest kirjade kadumise eest.

Nii juhtus mitmeski kohas. Anders endamisi mõtles, kas ka Blinkzallast tullakse posti järele. Harilikult teda oodati teekäänakul, sest Blinkzalla asus kaunis kaugel kõrvalteel. Aga kui keegi ei olnud vastas, siis ta jättis posti puu külge seotud kasti. Umbruskonnas elasid ausad inimesed, ega polnud karta kirjade kadumist ning seda ka kunagi ei juhtunud.

Harjumusest hobused peatusid ristteel ning Anders jäi rahulikult ootama. Lumetuisk peksis teravalt vastu nägu ja hobused liigutasid

Karl Gustaf Ossiannilsson,

sünd. 1875. a., on Rootsi tuntumaid ja kuulsamaid kirjanikke. Suurt tähelepanu äratasid ta hügelteosed „Mets“, „Legendik“ ja „Meri“. Peale ühiskondlike romaanide on ta sulest ilmunud mitu luuletiskogu ja kümnekond ajaloolist romaani. Suurt huvi äratas ta viimane teos „Ratsumi poeg“, mis käsitleb kuningat Johan III valitsemisaega (1580—1581). Tegevus arenes peaaegselt Eestimaal, kus rootsi kuulus väejuht Pontus de la Gardie pidas sõda venelastega. Üheks romaani peategelaseks on eestlanna. Peab mainima ka kirjaniku eelviimast teost, „Käabus ja hüglane“, mille ta kirjutas Gustav Adolffi 300-aasta surmapäeva puhul.

kärsitult päid, oodates käsku edasiliikumiseks. Anders tõstis käe silmade ette ja hakkas teraselt silmitsema kõrvaltee suunas. Talle näis, nagu kellegi väike kogu julgelt rühkis edasi suure maantee poole. Ega see keegi teine ole, kui Algot Blinkzallast. Ta oli ainult kaheteitkümneaastane mehevõsu ja küll vist pidi olema kaunis palju kannatust, kuiseellise koerailmaga välja läks.

Seitsme minuti pärast Algot jõudis teekäänakule, võttis ajalehed ning kirja ja kohe sammus tagasi. Anders vaatas poisile järgi. Nüüd oli tal kergem minna, tuul puhus tagant. Andersile näis, nagu poiss loeks. Tal oli midagi kirjataolist käes, mida hoolega uuris. Ka Anders hingas pisut kergemalt, tal oli veel viia posti paari tallu, aga need asusid naabruses ja seal alati keegi ootas piimameest.

Ent Anders Dalman polnud täiesti rahul. Teda just huvitas see, mis poiss luges. Peale ajalehtede — ja see polnud ajaleht, mida Algot luges — oli ainult üks kiri, adresseeritud neiu Elin Svenssonile, Blinkzalla tallu. Seda ta nägi oma silmaga. Saatja nime ümbrikul ei olnud, aga see polnud saladus. Marcus Andersson oli saatja nimi, selles oli Anders kaljukindel, ja Marcus Andersson polnud keegi teine, kui Anders Dalmani järeltulija peig-

Käesoleva „Romaani“ sisu:

Tallinna konservatooriumi tööst ja lõpetajaist. Rikkalikku pildireportaaži. Tallinna ja Tartu balidelt.

Tartu nais korporatsiooni „Filiae Patriae“ elust.

Häid jutte ja huvitav romaani.

Taaralinnaste huvitavamaid harrastusi.

Moenurk. Mõistatused.

mehe kohale Blinkzallasse. Mõelda, Anders Dalman oli liig tuim ja kolmakas Elinile, aga Marcus omas ilusad pruunid silmad, elavad liigutused ja paar piiska lõbusa tatarlase verd!

Ega ei saa öelda, et Anders Dalmanile oleksid võõrad õrnemad tunded. Talle tegi küll valu teadmine, mis ta lootis leida ja mis ta nii järsku kaotas. Aga õiget liiki rootsi talupoeg kunagi ei langeta pead „korvi“ pärast. Ta andis niisama rahulikult võistleja kirja edasiviimiseks endisele mõrsjale, nagu seda tegi iga talu väravas. Anders pani masinlikult käe tasku, otsides labakinnast, mille võttis käest ristteel posti üleandmisel. Aga nüüd seda polnud leida. Arvatavasti kukkus piimakannude vahele ja nüüd on kuskil vankri põhjas. Nojah, ükskõik, kümne minuti pärast kodu, eks siis otsin!

Ent vankri põhjas ei olnud midagi. Tähen-dab labakinnas kukkus maanteele ja nüüd on kaetud paksu lumekihiga. Ega seda enne ei leia kui peale esimest sula ilma. Mine tea, kas sellest siis enam asja on. Mitmed rattad sõidavad üle, jääb järele ainult kalts. Halb lugu, mõtles Dalman, kes oli kokkuhoidlik ja asjalik mees. Ta oli tõsine maa poeg. Keegi ei ole nii hoolas varandusega, kui õige maamees, olgu siis tegemist tema enda või kellegi teise omaga.

Tuisune ilm kestis mitu päeva. Anders jagas kordamisi teiste naabritega posti. Järgmisel korral tal olid käes juba vanad kulunud labakindad. Peatudes postkontoris luugi ees, vana postiametnik andis peaga märku, nagu sooviks kõnelda Andersiga. Pikk, tugev piimamees kummardus avausele, et paremini kuulda vanamehe häält.

„Paar päeva tagasi te viisite kirja Blinkzallasse,“ ütles hallpea, „aga see kiri pole veel jõudnud kohale.“

„Pole veel jõudnud kohale?“ hämmastus Anders. „Kuis see on võimalik? Kas Algot ei annud kirja edasi? Ma ju ise nägin teda lugevat seda?“

„Ah so! Või nii? See on hea, kui Anders mäletab seda lugu,“ ütles vana ametnik kergendatult. „Nimelt Marcus Andersson tahab võtta mind ja ka teid vastutusele kadunud kirja pärast.“

Vanamees naeratas kuivalt, kähisevalt. Teda see lugu ei hirmutanud. Ka Andersi pärast polnud midagi karta. Muidugi noor talunik kaotas kirja, aga vabandavaid põhjusi oli küllalt — halb ilm, lumetuisk jne. Sellist võib juhtuda iga inimesega. Jaa, kui oleks kadunud rahakiri, see juba muudaks asja tõsisemaks. Hariliku lihtsa kirja pärast keegi ei tõsta suurt lärmi. Marcus Andersson võib kirjutada oma pruudile uue ja veel parema armastuskirja. Sellega oleks jutt otsas.

„Ega see vist midagi muud ei olnud, kui

tühine armastuskiri,“ kähises vana postiametnik, silmitsedes noort talunikku üle prillide.

„Ei ma tea, mis kiri see oli,“ vastas Anders kuivalt, „aga ma nägin kui Algot luges midagi kirjataolist. Tol korral oli sinna ainult üks kiri.“

„Teadagi. Küll juba Anders peab kõik silmas, kui jutt on Blinkzallast,“ ütles vanamees mürgise naeratusena.

„Ei huvita mind Blinkzalla enam kui teid!“ vastas Anders teravalt.

„On kuis on, aga Dalman saab ise õienda-ma selle loo kadunud kirjaga,“ ütles vanamees naeratades ja lõi luugi kinni.

Noormees väljus postkontorist ja läks hobuste juurde. Meel oli halb. Kas ta nüüd peaks määrima oma nime poisi lohakuse pärast. On ju päevaselge, et poiss kaotas või hävitas kirja. Võib ju olla, et ka keegi teine võttis kirja. Ega see Marcus polnud just nii väga meeldiv mees, et talus tal ei võinud olla vaenlasi.

Anders pani kuuenööbid kinni ja asus teele koju poole. Ent mõte, et teda, kolmekümne-aastast meest, kahtlustatakse kirja võtmises, ei annud talle rahu.

Muidugi, arvas ta, ega Elin selle läbi midagi ei kaota, kui ei saanud lugeda Marcuse armuavaldusi, aga au-asi on au-asi.

Mõtteis ta sõitis edasi, ega märganud, kui hobused harjunud kombe järgi peatusid ristteel. Blinkzalla postkasti juures seisis vana Sven Karlsson ise. Elini vanaisa, hoolimata seitsmekümne viiest aastast, näis veel väga kõbusa mehena. Keegi ei võinud anda talle üle kuuekümne aasta.

„Ah soo, see oletegi teie, Anders,“ ütles ta vaikselt, „Kas teie meile posti?“

„Jah,“ vastas piimamees lühidalt, „ajalehed ja kiri teie pojatüttele.“

„Ah nii, või kiri Elinile!“ ütles vanamees, võttes posti. „Ja-jah, aga oli väga halb, et paar päeva tagasi läks kaduma kiri, mis oli saadetud Elinile!“

„Tõsi küll,“ tõendas Anders, „aga selle kirja ma andsin teie pojapojale — ise nägin, kui ta sammudes tagasi luges kirja.“

„Jaa, jaa, aga nii just see lugu ei olnud,“ ütles Sven Karlsson. „Poiss luges loteriikirja — seesugust võidunumbritega. Algot ütles, et Elini kirja ta pole näinudki.“

„Või pole näinudki!“ kordas Anders kokkult.

„Jah, just nii. Elini kirja ta pole näinudki,“ kinnitas vanamees. „Algot on tubli poiss ja teda võib uskuda.“

„Aga mind te võite uskuda niisama hästi kui Algotitgi,“ vastas Anders mõrudalt.

„Ja-jah, aga te võisite kaotada kirja,“ seletas vana Sven kangekaelselt. „Kõige halvem on just see, et kirjas oli raha, nagu Marcus teadis rääkida.“

„Raha?“ hüüdis Anders hämmastunult.

„Jah, kolmkümmend krooni,“ jatkas vana Sven. „Marcus võlgnes Elinile — õigemini minule — kolmküm —“

„Kas kahtlustate mind kirja varguses?“ hüüdis Anders.

„Ei, seda küll mitte,“ tõendas vanamees, „selleks puuduvad tõendus-
sed. Aga on ju võimalik, et Anders kaotas kirja. Muidugi see on kurb lugu, sest ma pean jääma rahast ilma ja — — —“

„Kas te siis ei tea,“ ütles Dalman värisedes ärritusest, „et rahasaatmine lihtkirjas on keelatud?“

„Muidugi tean,“ tõendas vanamees, „aga mis sinna võib parata, et Marcus oli nii rumal, aga — — —“

„Aga selles asjas ma ei saa teid avitada. Näüd pean jälle edasi sõitma — ega ma siin tervet päeva või seista. Nägemiseni!“

Anders sõitis edasi. Posti oli vähe ja ajalehtede jagamine käis ruttu. Jõudes koju ta hakkas arutama tekkinud olukorda ja peagi tegi otsuse.

Pani pühapäevariided selga ja rakendas hobuse sõidusaani ette. Vanakesed arvasid, et poeg läheb välja niisama härrat mängima.

Aga, et ta teotses kindla plaani järgi, näitas, et jõudes ristteele ta võttis suuna Blinkzallasse. Hobunegi vaatas hämmastunult tagasi, kui teda sunniti minema vähesõidetud teele.

Andersi nägu oli kahvatu kui ta astus võõrastetuppa, kus leidis Elini ja Marcuse vana Sveni ja vanaema Hanna seltsis. Ta oli kaunis rahulik. Vanaema pakkumise peale võtta istet ta vastas:

„Täna, mul on rutt. Oleks ainult väike asi ära õiendada.“

Kõik juuresolijad hämmastusid. Asjaõendamine? Mida see peaks tähendama?

„Tulin siia kadunud kirja pärast,“ ütles Anders kangelt.

„Tol korral oli ka väga halb ilm,“ ütles vanaema Hanna veelkord pühkides tooli, mille pakkus külastajale.

„Vanaisa Sven Karlsson ütles, et kirjas oli raha,“ ütles Anders, võttes esile rahatasku.

„Ja-jah, just seda ma ütlesin,“ tõendas vana Sven.

„Aga sellega pole ju nii kiire,“ ütles Elin punastudes.

„Võib-olla, aga mina olen teisel arvamisel,“ seletas Dalman. „Soovin nii ruttu kui vähegi võimalik vabaneda süüdistusest. Siin on kolmkümmend krooni — palun raha üle lugeda, et pärast ei oleks midagi ütlemist.“

Sinna rahvamaja avamise puhul 4. nov. ettekantud «Ne etud talu» tegelaskond. 1. rida: F. Shmeimann, Lydia Kaelas, V Tammemägi, A. Uibu, L. Ploom, S. Markvart. 2. rida: H. Jõgi, K. Jõgi, V. Sprenk, G. Leimann, Er. Michelson.

Näis, nagu kõik häbeneksid. Vanaema Hanna tuli lähemale, soovides suruda Andersi kätt. Aga noor talunik ei teinud sellest väljagi.

„Sellega siis oleme tasa,“ ütles ta, „aga teile, Marcus, tahan ainult öelda, et järgmine kord saatke raha ametlikult, posti kaudu. Tühine kulu, ega pole karta raha kadumist — post vastutab.“

Elin ootas Marcuse vastust. Ent tütarlapse suureks hämmastuseks peigmees vaikus ja see oli enam kui ta kannatada suutis.

„Luban,“ ütles ta kindlalt, „luban seda teha enda ja ka Marcuse eest. Ent siiski minu meelest pole õige, et Anders maksaks raha enne kui — — —“

Siin ta vaikus, sest samal hetkel Anders sõnadega „Head aega!“ lahkus toast. Elinile tundus, nagu oleks ta saanud valusa kõrva-kiilu. Ka Marcus punastus. Alles paari minuti eest ta oli tõrvanud Andersi, kuigi noor talunik polnud teinud talle halba, ega ka löönud pruuti temalt üle. Ta püüdis veenda Elinit ja ka vanakesi selles, et Anders sihikindlalt varastas kirja, mida küll Elin ei uskunud.

Vana Sven võttis laualt raha ja läks oma tuppa. Ka vanaema lahkus toast. Mõlemad noored jäid tuppa, aga kumbki ei kõnelenud sõnagi. Lõpuks Marcus kavatses suudelda tütarlapse põske, aga Elin tõmbus eemale. Äkki temas ärkas vastik tunne mehe vastu, keda armastas. Küll ikka Andersis on enam mehelikkust kui Marcuses, kes ei osanud vastata teise ütelusele ja istus vait kui puupakk.

Elin oli õiglane inimene, niisama nagu Anderski, ega võinud sallida valet ja laimu.

„Kas veel kõhkled, nüüd kui Anders — nüüd kui mina tegin sulle kõik selgeks?“ ütles Marcus hoobeldes.

„Vähemalt sa oleksid võinud öelda ühegi sõna peale kõike seda, mis sa temast rääkisid?“ ütles Elin etteheitlikult.

„Mis veel? Et ma hakkaksin Andersiga seletusi pidama näruse rahanatukese pärast.“

„Nii ei kostnud sinu jutt, kui äsja kurtisid rahapuuduse pärast ega teadnud mil viisil saad uuesti kadunud summa kokku?“

„Tähi loba!“ hüüdis Marcus vihasealt. Ta tõusis püsti ja vaevu märgatava noogutusega kadus ukse taha.

Elin kohkus. Kas Marcus haavus? Ta juba kavatses hüüda Marcust tagasi, kui samas tuppä sööstus üleni lumes Algot.

„Marcus on tallis ja rakendab hobust,“ jõudis ta öelda, „ja siin on veel kiri ning labakinnas, mis leidsin maanteelt.“

„Kiri? See on ju minu kiri — aga labakinnas — kelle see võib olla?“

„Muidugi Anders Dalmani,“ hüüdis Algot hingeldades, kes veel ei jõudnud rahustuda peale jooksmist suure uudisega.

„Ta oli just siin,“ ütles Elin. „Kas leidsid labakinda siin üleval?“

„Leidsin kirja ühes labakindaga,“ seletas Algot, „meie omal teel.“

„Kõrvalteel?“

„Jah.“

„Kus?“

„Päris siin ligidal.“

„Kas suure maantee ääres?“

„Ei, peaaegu meie talu piiril.“

„Imelik lugu, Anders oli just siin,“ ütles Elin hämmastunud. „Ma ei taipu, miks ta viskas labakinda ja — ja kirja just meie teele?“

Algot veel hingeldas. Poisi näovärv muutus.

„See võib olla ka minu viga,“ kogeles ta.

„Labakinda ja kirja leidsin lume alt. Näis, nagu kiri oleks olnud labakinda sees. Tol päeval möllas lumetuisk ja Andersil oli ruttu posti jagamisega. Väga võimalik, et labakinnas ja kiri sattusid ajalehtede vahele. Mind väga huvitas loteriikiri ja ei märganudki kui labakinnas ühes kirjaga kukkus maha.“

Elin vahtis hämmastunud pilguga venda, kes asjatult otsis õe vaatest andestavat ilmet.

„Küll sa oled aga keetnud supi, poiss,“ ütles ta lõpuks. „Mine ruttu alla ja kutsu Marcus siia. Las ta ise viib Andersi raha tagasi.“

Kuigi Algot ainult osalt taipas õe ütelist, ta noolena sööstus majast välja, nagu sellega soovides lepitada oma tegu.

Elin silmas kirja, mis oli teinud nii palju halba. Ta võttis kudumisvarda ja avas ümbriku. Just samas tuli ka Marcus tuppä. Tütarlaps ei märganud teda enne kui noormees oli juba ta juures ning kavatses võtta kirja temalt ära.

„Ootal!“ ütles tütarlaps elutu naeratusega. „Kiri on minu, sest see on minule saadetud.

Aga raha kirjas ei ole. Näib, nagu siin poleks sõnagi öeldud rahast.“

„Kes nüüd pruudile kirjutab rahast,“ vastas Marcus kärsitult.

„Pole siin raha, ega pole rahast midagi öeldud, sii vähemalt luba mind vaadata, mis sa oled kirjutanud?“ ütles Elin.

Marcus tuli lähemale ja lõi käed tütarlapse ümber. Aga Elinil õnnestus visata kirja eemale. Samas tuli sisse vanaema.

„Vanaema, võta kiri üles — meie leidsime kadunud kirja. Millegipärast Marcus ei soovi, et ma loeksin kirja.“

„Ah teid, noori!“ ütles vanaema, arvates, et siin on tegemist pruutpaari naljatamisega. Ent siiski ta tõstis kirja ja hakkas rahulikult lugema. „Kuule tüdruk, mis see siis on? Kas jälle mingisugune nali? Marcus ju kirjutab, et enne poolt aastat ta ei või tasuda võlga. Noh, mis nüüd on lahti?“

Elin karjatas, sest Marcus surus valusalt ta käe kokku. Ent äkilise liigutusega tütarlaps vabastas käe ja ruttas vanaema juurde. Järgmisel hetkel juhtus midagi sellist, mis vanaema polnud enne näinud. Sile kuldõrmus libises Elini sõrmest ja lendas otse Marcuse näkku.

„Tüdruk, mis sa teed?“ ehmus vanaema.

„Kas sa, vanaema, arvad, et ma hoolin meest, kes valetab ja petab teistelt raha?“

„Naiste loba!“ hüüdis Marcus vihasealt, püüdes päästa, mis veel päästa oli.

„Kirjas ei olnud raha,“ hüüdis Elin erutusest värisedes. „Ja meie oleme petnud Anders Dalmani — ausat meest. Ent selline — selline petis — lurjus — kes veelgi ei taipu minna oma teed — minge välja — jalamaid. Kui teie nägu peaks veel siia ilmuma, ajame koertega välja. Minema!“

Marcus kavatses midagi öelda, aga nüüd ka vana Hanna taipas olukorda ja saatis mehele hävitava pilgu. Samas kuuldusid trepilt meeste sammud — tulijad olid vana Sven ja Elini isa, Erik Svensson. Marcus arvas paremaks lahkuda ja kadus kiiresti ukse taha.

Kuigi Blinkzallas oli hämmastus suur, siis vähem ta ei olnud ka Andersi kodus, kui ilus sõidusaan peatus maja ukse ees ja sellest astusid välja Elin ja vanaema Hanna. Isa jäi istuma pukile. Ent hetke pärast oli ka Erik Svensson toodud tuppä ja nüüd nad kõik istusid ühise laua taga. Aurav kohvikann seisis keset lauda ja Andersi ema võttis esile veel vanaemalt päritud kohvitassid, mis nümitmelgi korral olid olnud rõõmsate perekondliste sündmuste tunnistajaiks.

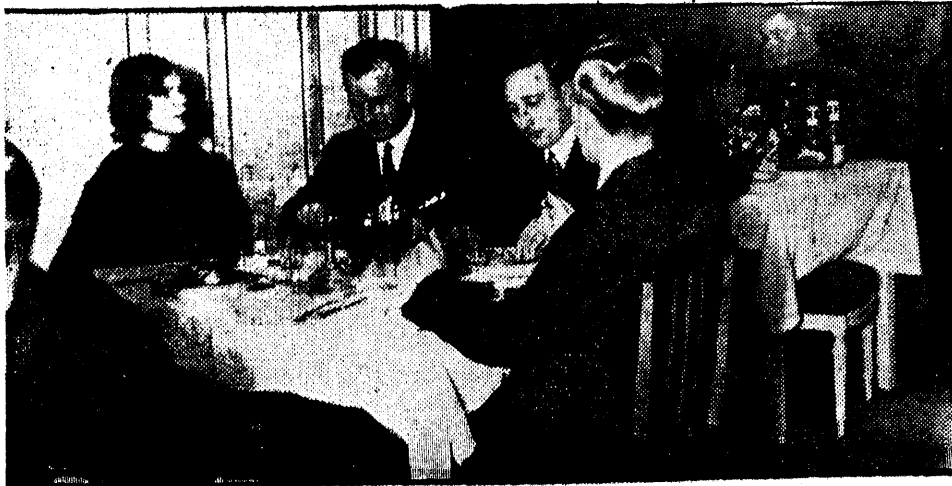
See hetk, mis Elini arvates pidi olema kõige raskem, kujunes ta elu rõõmsamaks sündmusoks. Anders katkestas kõik Elini seletuskatsed ja ilma pikema jututa suudles oma uuestileitud pruuti.

Hockey Klubi ball „Estonias“

Ülal: hr. McKibbin, pr. Malkov-Panin, prl. Skribanowitš, pr. McKibbin, Tartu Panga direktor Rennit, hr. H. Šulman. Taustal — pr. Varling, hr. Malkow-Panin.

Alumisel balli pildil: pr. Raud tantsimas hr. A. Kapsiga, adv. Leesment pr. H. Tallmeistriga, lendurmajoor Relssar prl. Laanekorbiga, pr. Varling hr. Skribanovitschiga Tartu Pangast. Taustal hr. Koern — peavõrra pikem teistest.

Ülal:

Narva Eesti Seltsi „Ilmarine“ 60-a. juubel. Istuvad vasakult — minister N. Kann, „Ilmarise“ esimees Pitsar, Narva linnaapea Luts.

Kõrval:

Pilt mulkide järjekordselt koosviibimiselt Tallinnas. Vasakult — pr. Koorits, hr. Koorits, hr. Vendelin ja hr. Leimann.

Tallinna Kõrgema Muusikakooli esimesed õppejõud: I rida — H. Mohrfeldt-Viitol, A. Kelchen, S. Antropov, E. Helman, M. Lüdig, A. Segal, M. Lüdig Sinkel, R. Bööcke, J. Paulsen, L. Neuman. II rida — V. Leiman, J. Jürvetson, A. Pappmehl, E. Franz, G. Rucktesell, M. Fink, S. Lindpere, S. Bakanovski, G. Nasimov, P. Malzev, P. Süda. III rida — A. Schutinski, J. Vaks, G. Reder, B. Lukk, V. Saarman, V. Padva; puudub A. Topman.

Eestlased on tunnustatud laulu- ja muusikaarmastaja rahvas. Juba aastakümneid enne iseseisvust olid peaaesjalikult laulupeod need, mis vaimustasid ja köitsid eestlasi ühtlaseks perekaks. Kuid eesti muusikaline looming ja omapära olid kaunis nõrgal astmel. Rohkearvulisel muusika- ja laulujuhtide perel puudus muusikaline eelharidus. Uusi tuuli tõid need vähesed eestlased, kes kuidagi jõudsid omandada muusikalise hariduse võõrrahvaste kõrge- mais õppeasutasis. Meie laialdane muusikaala nõuab aga palju rohkem häid juhte, pealegi kui tahetakse saavutada edu eestipärase muusika arendamisel.

Nüüd, iseseisvuse aastate jooksul oleme pealinna saanud juba oma konservatooriumi — meie loovate helikunstnike ja laulu ning muusikategelaste kõrgeima haridustempli, mis hiljuti pühitses oma 15-a. tegevusjuubelit, kuna seal õppetöö algas 29. sept. 1919. a.

Konservatooriumi praeguse direktori hr. J. Aaviku ja inspektori hr. J. Vaks'i lahel vastutulekul avanes meil võimalus saada täielikku ülevaadet sellest, mida conserva-

toorium on suutnud anda oma tegevusaja jooksul. Ühtlasi ka pilku heita neisse raskeisse tingimustesse, millistes on meie muusikajungreil tulnud töötada kõrgema hariduse omandamisel.

Kui alul mõnelt poolt kardeti, et meil kõrgema muusikakooli ellukutsumiseks on tegevuspõld liig väike, siis osutasid hiljem need kartused põhjendamatuks. Ei olnud, nagu kartust avaldati, tarvis välismaalt õpilasi hakata sisse vedama, vaid juba enne avamist registreeris Tallinna kõrge- massse muusikakooli umbes 400 õpilast, milline arv hiljem kasvas 600-ni. Peale selle asutati 1919. a. ka Tartusse kõrgem muusikakool.

Tallinna muusikakooli mõtte algatajaks oli Estonia Muusika Osakond koorijuhi A. Topmani eestvõttel. Esimeseks direktoriks selles „Tallinna Kõrgemas Muusikakoolis“ oli Mikkell Lüdigi — oreliõpetaja, kuna õppejõududeks oli rida silmapaist- vaid muusikategelasi. Inspek- toriks Samuel Lindpere (†) teooria, klaveri alal A. Segal (†), J. Jürvetson, V. Saar- mann (†), M. Visnapuu, V. Lei- man (†), V. Padva, A. Kel-

Ringkäik

Tallinna konser-

chen, S. Hoerschelmann-Antropoff, G. Rucktesell, H. Mohrfeldt-Viitol, E. Franz, S. Bakanovski ja M. Fink. Laulu alal Mathilde Lüdigi-Sinkel, E. Helman, G. Nazimova ja A. Malzev. Viulil: J. Paulsen, A. Pappmehl ja E. Bullerjan. Cellool R. Bööcke. Kontrabass: L. Juht. Puhkpillidel J. Vaks (trompet), B. Lukk (klarnett) ja A. Schutinski (flööt).

Esimesed õpingud toimusid „Estonia“ kontsertsaali juures, äärmiselt piiratud ruumes, nii et õppetööd tuli teha isegi seal ruumis, kus harilikult daamid üksi käivad. Ruumide asi oli kõrgema muusikakooli valusam külg.

Appi tulid siin Tallinna äri- mehed, kes tolleaegse kooli kuratooriumi esimehe G. Hellati ja direktor M. Lüdigi õhutusel eesotsas G. Pihlakaga annetasis sellise summa, millega võidi asuda oma maja ehitamisele lasteaia platsil, linna poolt tasuta antud krundil. Maja — osa praegusest — valmis 1922. a. Kuid 1930. aastani tuli suur osa õppetööd teha hoone pimedates, rõsketes keldritubades, mis paljudelegi on läinud maks- ma hulk tervist. Ka praegune inspektor Vaks sai siit endale keskkõrva põletiku, rääkimata paljudest teistest terviserike- test.

Esimestest õppejõududest on praeguses konservatooriumis veel professorid J. Paulsen, R. Bööcke, A. Topman, van. õpe- tajad: S. Antropoff-Hoerschelmann, H. Viitol-Mohrfeldt, A. Pappmehl, A. Schutinsky, G. Reder, B. Lukk ja J. Vaks.

1920. a. opteerusid Eestisse Peterburgi konservatooriumi professorid T. ja A. Lemba ja J. Tamm, Astrahani muusika- kooli direktor A. Kapp ja klaveripedagoog P. Rammul. Neile tüsedatele jõududele muusika alal avanes nüüd võimalus asu-

pealinna muusikatemplis

vatooriumi tagajärjerkast tegevusest ja lõpetajaist

da tööle Eesti kõrgemas muusikatemplis.

1923. a. valiti direktoriks prof. Jaan Tamm, kes sellele kohale jäi kuni surmani 1933. a., mil direktoriks valiti hr. J. Aavik.

1925. a. Tallinna Kõrgem Muusikakool muudeti Tallinna konservatooriumiks, ning sama aasta kevadel laskis konservatoorium välja oma

esimese lennu lõpetajaid helikunstnikke.

Need olid klaveri alal Edith Teige, Stella Lukk, Stanislav Schulz; orelil Johannes Jürgenson, praegune Kaarli kiriku organist ja helilooja, eriti võimaliku muusika alal, ja Peeter Laaja, tuntud muusikaõpetaja, organist ja koorijuht Pärnus, kes hiljem veel kahel alal lõpetas konser-

vatooriumi. Siis metsasarvel Albert Kõheli, kes oli Helsingi ja Kاونase konservatooriumites õppejõuks ning nüüd sügisest peale on õppejõuks Tallinna konservatooriumis. Metsasarvel lõpetas ka August Strandberg, kes elab praegu Austraalias, ning klarnetil Eduard Simson, kes on Sidney (Austraalias) konservatooriumis õppejõuks. Keskkooli laulu ja muusika õp. Leontine Prommik, praegu muus. pedagoog, ning ekstermina laulu alal Aleksandra Ponomareva, praegu lauluõpetaja.

1925. a. oktoobris valiti veel uuteks professoriteks R. Bööcke (cello), A. Kapp (sp. teooria ja kompositsioon), J. Paulsen (viul), P. Ramul (klaver) ja A. Topman (orel), vanemateks õpetajateks S. Heinrichs (klaver) ja Nik. Sternberg (laul).

Direktor Tamme ajal ehitati konservatooriumile uus juurdeehitis, mis liidetult endise majaga moodustab juba nägusa ja võrdlemisi soodsa konservatooriumi kodu, kus aga siiski veel palju puudusi. Nimelt ei sumbuta ruumid helisid ning üks klass segab teist, samuti on saal imeväike — vaevalt paarisajale inimesele, kus vaevalt saab harjutada, mitte aga alaliselt korraldada prooviettekandeid, sest isegi õpilased ei mahu kõik kuulama.

Konservatooriumi esimesest lennust on möödunud 10 aastat. Kõigi 10 lennuga on konservatooriumi lõpetanud diplomiga ehk lõputunnistusega 234 isikut. Suuremalt jaolt kõik

Konservatooriumi IV lend.

I rida — I Järv, D. Roose, A. Feinshein, A. Sivitsky.

II rida — pr. Helmann, professorid Aavik, Lemba, Tamm, Kapp, S. Antropoff-Hoerschmann, H. Mohrfeldt-Viitol.

III rida — A. Šutinski, S. Mamontov, J. Stepanov, N. Berg, K. Köler.

IV rida — J. Rennik, H. Freimann, A. Pung, H. Lukas, J. Tamverk, V. Jakobson.

Konservatooriumi VII lend. I rida — F. V. Helmann, P. Karp, A. Riimar, A. Gurevits, A. Johanson, A. Johanson, E. Soots, J. Kuusemets. II rida — professorid Topman, pr. Hellat-Lemba, R. Kull, prl. Aino Tamm, S. Heinrichs†, prof. Tamm†, prof. Lemba, Paulsen, Kapp, J. Aavik, Bööcke, Vedro. III rida — K. Saharia, M. Lang, H. Tamjärv, O. Roots, A. Redlich, D. Pellmann, E. Käppa, M. Kruus, H. Valdmann, A. Pruul, E. Brauer. IV rida — O. Valcker, V. Leemets, A. Öunapuu, E. Turgan, E. Klas-Glass, G. Ernesaks, V. Tomingas, Ch. Krause, E. Kapp.

on end rakendanud tööle kodumaa muusikaalu mitmekülgseks arendamiseks.

Kuna mõne lõpetanu tegevust tuntakse vaid kitsamas piirkonnas, on paljud lõpetanuid võitnud laialdase kuuluse kodumaal ja ka välismail.

2-se lennu 1926. a.

lõpetasid: Margarete Pomerants, Friedrich Tamm — muusikaõpetaja ja praegune kantselliidu orkestrijuht, Ernst Võrk, meie tuntuimaid heliloojaid ja muusikapedagooge, praegu Tartu ülikooli muusikaõpetaja ja ülikooli kiriku organist. Richard (Riho) Päts — tuntud helilooja, muusika arvustaja ja muus. pedagoog. Evald Aav, helilooja, meie esimese ooperi „Kaupo“ autor. Marie Peets, Olga Regastik, Peeter Põder, O. Esmois muus. ped. Tartus, Anette Kanarik, Ludmilla Mathiesen ja Aleksander Tsvetkov — Tall. tuletõrje orkestri juht ja sarvepuhaja „Estonia“ orkestris.

3-das lennu 1927. a.

Peeter Laja lõpetas konservatooriumi teistkordselt orelikunstnikuna. Peale selle Joosep Aavik — muus. ped., koorijuht ja organist Kuresaare, siis tuntud pianist-kontsertant ja muusikaõpetaja Valentine Riives, Antonina Triik, Radner Nurkse, Grete Enman, Helene Spulge, Lydia Kasemets, helilooja ja koorijuht Verner Nerep — kes praegu „Estonia“ teatri ooperi dirigent, Me-

tu Roos, opereti primadonna Elfriede Pink (Hilden), Jaani kiriku organist ja koorijuht Udu Topman ning Theodor (Tudor) Vettik — tuntud helilooja, koorijuht ja muusikaõpetaja.

Neljandas lennu 1928. a.

— pilt ühes lõpetajate nimelega toodud käesolevas „Romaanis“ — Peeter Laja lõpetas muuseas kolmandat korda konservatooriumi, seekord keskkooli laulu- ja muusikaõpetajana. Hilisemates lendudes on veel paljudki lõpetanud teist ja kolmandat korda. Sumas lennusa lõpetasid veel Hugo Säts — „Estonia“ orkestri kontsertmeister ja üldse meie tuntuimaid viiulikunstnikke, ringhäälingus esinev Anna Sivitski (Tamm), Tall. tehnikumi muus. õpetaja Valfried Jakobson, helilooja Christoph Krause, kontsertant ja lauluõpetaja Ida Järv, Tall. garnisoni orkestrijuht Heinrich Lukas, Tartu pedagoogiumi laulu- ja muusikaõpetaja Juhon Tamverk, kes heliloojana tuntud eriti vaimuliku muusika alal.

Vilendas lennu 1929. a.

sama J. Tamverk lõpetas teist ja kolmandat korda konservatooriumi — kompositsiooni ja muusikaõpetajate klassides. See lend andis palju muusika- ja lauluõpetajaid. Lennu lõpetasid Dora Stakelberg — helilooja ja pianist, Elisabeth Joostmann-Sutz, Aleksander Okaspuu, Ludmilla Orav, Certa Siisberg, Herbert Lään — „Estonia“ ooperi ork. viiuldaja, kontsertant ning Akadeemilise

Helikunsti Seltsi kvarteti liige, Oskar Kleemeier, siis tuntud pianist ja muus. pedagoog Niina Murrrik-Polonsky, kel samanimeline studio peulinas, Mgda Bachmann, Sigrid Elken, Sylvia Laur — muusikaõpetaja Lenderi gümn. õppejõud, Dagmar Lemansky, Rudolf Palm — ringhäälingu orkestri kontsertmeister ja Ak. Helikunsti S. kvarteti liige; Peeter Lüdüg — tuntud pianist, „Estonia“ repetiitor ja opereti kapellmeister; Erika Uhlberg, Olga Kausik, Aino Kõrb — kontsertant ning Viljandi Kammermuusika Seltsi usutajuid ja liikmeid, Elfriede Kikerpuu — „Estonia“ esimenud ooperilauljanna, Sara Serenošcer, Alice Kausik-Sibul, Salme Rõmmer ning Viktor Mändvere — tuntud muusikaõpetaja, ning Oskar Kleemeier — teistkordselt.

Nagu tähendatud, suurem osa lõpetajaid jääb teenima muusikaalale peamiselt laulu- ja muusika-pedagoogidena, kuna see ala muusikainimestele ka aineliselt pakub võrdlemisi soodsaid tingimusi.

6-das lennu 1930. a.

oli lõpetajate hulgas ka Lydia (Tia) Terkmann, üks meie andekamaid muusikainimesi, praegu organist ja repetiitor „Estonia“ teatris, edukalt esinenud ka kontsertidel, kelle pildi lugejad leiavad käesoleva numbriga kaanel. Samuti lõpetas kuenda lennu Tall. katoliku kiriku organist ja „Estonia“ teatri repetiitor Kasimir

Siprius, „Edu“ orkestrijuht Roman Väljak, „Estonia“ ooperijõud Hella Feder (Jurikson) ja Marta Arder (Runge) „Estonia“ ooperi solist ja kontsertant, pianist ja akompaniaator Heino Rõmmer, Olga Plaks, Tamara Reimann, teistkordselt E. Smitz-Jostmann, Erika Tuttelberg, Elfriede Jau, Aureelie Voolman, Teodor Lilienfeldt, Hermann Känd helilooja, praegu muusikaõpetaja Vorus korruga kahel alal: orelil ja kompositsiooni klassis; Ella Zeren, Sara Markovits, Alfred Domingo, Leonid Milk — Tartu muusikakooli õppejõud ja tuntud pianist, Else Pärn ja Jakob Roosilil.

Seitsmenda lennu 1931. a.

Õpetajate pildi leiavad lugejad ka käesolevas „Romaanis“. Selle lennu õpetajate hulgas olid muuseas Dionissius Orgussaar — Gustav Adolffi gümnaasiumi muusikaõpetaja ja koorijuht, Alfred Karafin — tuntud helilooja ja Kaarli kiriku organist, kes lõpetas ka korruga orelil ja kompositsiooni alal; Tall. reaalkooli muus. õp. Voldemar Tomingas, Eugen Kapp — helilooja ja muusika pedagoog, Gustav Ernesaks helilooja eriti koorilaulude alal, muusika- ja lauluõpetaja Tallinna koolides, Hilarius Sakaria helilooja, peasjalikult muusikakirjanik ja arvustaja, siis Tartu kõrg. muusikakooli õppejõud Evald Turgan, pianist ja akompaniaator Arvid Redlich, Pärnu Elisabethi kiriku organist Oscar Valker, Tallinna pedagoogiumi muus. õp. August Pruul; Olav Roots — Tartu kõrg. muus. kooli õpet. lõpetas klaveri ja kompos. aladel, samuti lõpetasid kahekordselt helilooja ja „Estonia“ orkestri liige Paul Karp ning Evald Brauer — kontsertant flööst ning helilooja. See oli üldse üks suuremaid lende lõpetajate arvu poolest ning tähelepanu väärib selleltoot, et mitmed

Lõpetasid kahel alal korruga.

Peale mainitute lõpetas selles lennus kahel alal — orel ja kompos. — ka Hilarius Sakaria. Lõpetajaist veel Jaan Pakk on koorijuht ja lauluõp. Rakveres, Rudolf Mill — „Estonia“ teatri orkestri viiuldaja ning Akad. Helik. S. kvarteti liige, Voldemar Lemets — helilooja ja muusikakirjanik.

Ka viimases kolmes lennus on igakord hea hulk lõpetajaid ja mõnedki neist jõudnud juba muusika alal endale nime teha ja läbilüüa.

Kaheksandas lennus

lõpetasid Marga Koljo (Lukaševits) — tuntud ooperilaulja, Hubert Anton — tuntud viiulikunstnik ning ringhäälingu orkestri solist, „Estonia“ ooperilauljad Jaan Johanson ja Antonie Kosmõnina (Kusminina), poliitsei orkestrijuht ja „Estonia“ teatri ork. liige Johannes Kostabi, muusika pedagoog ja pianist Jaan Kägu, Heinrich Sepp, Vladimir Tiidermann, Veera Rudkovsky, Adolf Võhman, Vladimir Tarkpea, Felix Tamm, Margarete Sõnajalg, Vilhelm Tiltig, Dimitri Tsherkassov, Aino Bergmann, Sergei Roždestvensky, Hildegard Valdman, Aino Innus, Dagmar Kokker-Murakas, Karl Tuiman, Magda Mägi, Herta Kulbas, Alvine Liiv, Tatjana Seehusen, Tatjana Jakobson, Arnold Sepp, Ksenia Kulbas, Selma Kraut ja Alma Trukkel.

Muidugi on viimaste lendude lõpetajail see paremus, et nüüd konservatoorium uutes ruumides võib pakkuda palju rohkem võimalusi õppimisel kui ka harjutustel, kuid, nagu näeme, on konservatooriumi kõikidest lendudest tulnud

häid ja ka nimekaid muusikategelasi.

Üheksandas lennus

Robert Heinmets — helilooja, organist ning muusika õpetaja Rakveres, lõpetas ka kahel — orelil ja kompositsiooni alal, samuti Harry Grentz dirigentide klassist lõpetas komposits. ja klaveri alal. Selle lennu lõpetasid veel: Luise Saar, kes abielus eelmainitud Robert Heinmetsaga ning koos abikaasaga agralt töötab muusika alal Rakveres; Helga Põld, Anton Tamm — lõpetas samuti kahekordselt, Gerta Varblane, Irene Krastin, muus. õp. Eduard Vilibert, Thekla Koch — tuntud pianist-kontsertant ja akompaniaator, Elsa Avesson, kes praegu täiendab end Praha konservatooriumis, Voldemar Uustalu, Leontine Prommik, Alma van der Bellen (s. Siebold), Marie Lang teistkordselt, Anna Verevjagina, Helene Michelson, Voldemar Saul, Hugo Oberg — organist, Tall. konservatooriumi oreliklassi abiõppejõud, Erich Jalajas, Paul Karp ja Evald Brauer mõlemad teistkordselt, Alvin Raudsepp, Restislav Merkulov, Karl Lamp, Johannes Veeber — muus. ped. ja organist Türil, Martin Otto, Arnold Treumuth, Marta Johanson, Antonie Kroon — „Vanemuise“ teatri laulja, muusika õp. ja koorijuht, Arnold Biltke Herbert Tamberg, Heino Uuli — „Vanemuise“ teatrijõud, Paul Elken — organist, koorijuht ja muus. ped. ning Villem Reiman — helilooja ja pianist.

Ka kümnenda ja viimase lennu

lõpetajaist on suurem osa juba tuntud tegelased muusika alal. Richard Essenson on viiuldaja ja õpetaja Narvas, Nikolai Kubli raadioringhäälingu esimene trompetist-solist. Meta Tari — organist, õpib praegu veel edasi konservatooriumis klaveril, Johannes Hiob, helilooja, organist Nõmme kirikus, lõpetas kahel

Konservatooriumi 10 da lennu lõpetajad 1934. a; esimeses reas istuvad nende õpetajad — A. Topman, A. Pappmehl, Th. Lemba, L. Hellat-Lemba, H. Mohrfeldt-Viitol, dir. J. Aavik, A. Tamm, A. Lemba, S. Antropov, R. Bööcke, A. Kapp, A. Vedro, B. Lukk, A. Arder, J. Väks.

Politsei Spordiringi kontsertball „Estonias“ 10. novembril.

alal, Oskar Liblik — kontrabassi mängija, Helmi Bette — tuntud laulja ja muusikaõpetaja; Bernhardt Frese täiendab end Berliini konservatooriumis, Gustav Ernestsaks lõpetas teistkordselt, samuti kompositsiooni klassi lõpetaja Olvald Mälik lõpetas veel orelil, August Karjus on ringhäälingus cello-solist ning Akad. Helik. Seltsi kvarteti liige, Eduard Unt — ooperilaulja, Jenny Siimon — lauluõpetaja. Veel lõpetasid viimases lennus prof. Kapi tütar Elisabeth Kapp-Feisner, Alice Erman, Natalie Tuvik, Galina Bever, Lydia Pelt, Elvine Balbat-Lass, Meta Rotberg, Eduard Andresson, Sergei Prohoroff, Aleksander Miller, Erich Kuntler, Linda Enman ja Irmgard Idell.

Nüüdse direktori prof. Juhan Aaviku juhatusel oleva keskkooli laulu ja muusikaõpetajate klassi on lõpetanud 19 isikut, kes praegu eranditult on siirdunud oma kutsealale — laulu- ja muusikaõpetajaiks.

Eksternidena on Tallinna konservatooriumi lõpetanud mitmesugustes klassides 20 õpilast.

Kokkuvõttes on Tall. konservatoorium annud rahvuslike heliloojaid, pedagooge — keskkooli laulu- ja muusikaõpetajaid, koorijuhte, orkestrijuhte, organiste kirikutele ja kogudustele, muusikaelu juhtivaid jõude peaaegu kõigile väikelinnadele ja ka maale, muusikakoolide ja eratundide õppejõude, soliste, kooriliikmeid ja orkestrante teatritele. Eesti muusika edenemises mängib seetõttu konservatoorium väga suurt osa.

Praegu on konservatooriumis

328 õpilast ja 33 õppejõudu. Õpilaste arvu reguleerimisel on elu ise näidanud oma korraldavalt kätt, sest liig palju muusikategelasi ei leiaks ka enam tööd.

Tehes konservatooriumi inspektori hr. Vaks'iga ringkäigu selle muusika-labüürindi kõikidel majakordadel, torkab kõrvu mitmesuguseid pilli ja lauluhääli eraldi klassidest. Nagu selgub, ei ole meil veel võimalusi ehitada kõiki ruume kõlasumbutavateks, kuna see nõuaks uusi suuri kulusid. Paaris ruumis on siiski proovi tehtud. Õppetöö peale oreliklasside kestab lakkamatult 1/2 9 hom. kuni 1/2 9 õhtul. Kui kuskil klassis mänguriist vaba, siis harjutavad seal need õpi-

lased, kellel kodus klaver puudub, nii et tegevuses vahet ei ole põrmugi. Oreleid ei ole aga peaaegu kellelgi kodus, seepärast harjutavad kõik siinsel neljal orelil, mille pärast oreliosakond on igapäev avatud juba k. 7 hom. kuni kella 11 õhtul. Selleks on ka oreliosakonnal eraldi sissekäik.

Peale muusikariistade on konservatooriumil ka oma nootidekogu, mis aga veel päris puudulik, kuna paljud noodid, eriti partituurid on võrdlemisi kallid. Nooditagavara puudulikkus annab end õppetöös vägagi tunda, samuti õpperaamatute puudus. Kui sinna juurde arvata konservatooriumi saali väikest mahutusvõimet ja ruumi madalust, siis peab kokkuvõttes tähendama, et muusika kõrgeima õppeasutusena seisab konservatooriumil ees võita veel palju raskusi. Vast tulevastel lendudel on juba kergemad õppimistingimused, senised on aga pidanud kõik töötama võrreldes välismaade asutistega dieti ebakohastes tingimustes. Rõõmustav on see, et kõige peale vaatamata meie kõrgeim muusikakool on suutnud õpetada ja tuua esile terve hulga nimekaid ja tunnustatud muusikategelasi, nagu nägime eespool. See tähendab aga ka teisest küljest seda suurt andumust muusikale, mis õpetajate kui ka paljude lõpetajate juures eriti nähtavale tuleb.

Richard Essenson

Narva tunnustatud viiulikonstnik. Lõpetas Tallinna konservatooriumi 1934. a. kevadel. K. a. sliigisest õpetaja Haapsalus.

Hiline külaline

O. WANDECKER

(1. järg.)

Seni ilmunud sisu:

Insener Reinhardt, viibides Venemaalt puhkusreisil Berliinis, palutakse kaubanõunik Hoferi juurde õhtuks külla enne Venemaale tagasisõitu. Reinhardti ja proua Hoferi vahel on aga tekkinud väga lähedased suhted. Lahkudes hilisõhtul Hoferite perekonnast, saadab kaubanõunik ise külalise välja. Kuid külaline tuleb Hoferile teadmata tagasi kohtamisele pr. Hoferiga. Vara hommikul lahkeb Reinhardt ja ruttab Venemaale sõitvale laevale, millisel algab samal päeval reisu Venemaale. Kuid sama päeva hommikul leiti ka kaubanõunik Hofer surruna oma maja ees. Politsei asub energiliselt kurjategijat otsima.

Reinhardt oli püsti tõusnud ning tänulikult kaubanõuniku kätt surunud. Nii siis — Hofer oli abielus. Kui Ernst Reinhardt Venemaale sõitis, ta oli veel vallaline, mõtles Reinhardt ja nägi vaimus tüsedat vanemat daami, kes tütarlapselikult edvistades noorelt külaliselt komplimente püüdis õngitseda.

Ning siis ta seisis Liisa Hoferi ees, ega teadnud, miks ta süda tuksus nii valjult ja ärevalt. Pahameelega tundis, et käitus rumala koolipoisina, kes oma jumaldatud agulinäitlejannale ulatab esimese lillekimbu. Sõnatult ta seisis Liisa ees, vaadeldes teda nagu imet, unustades lausuda mõne tavalise viisakussõna.

„Rõõmustan teid minu juures tervitada!“ ütles Liisa meeldiva, lahke naeratusega. Veel kaua kuulis Ernst Reinhardt Liisa häält oma kõrvus.

Söögilauas Ernst ei suutnud end ikka veel koguda. Ta sõnaahtsus ja hajameelsus pidid mõjuma otse ebaviisakaina. Püüdis end kokku võtta, et mitte alati Liisa silmi vaadata — ent ometi ta nägi vaid Liisat. Iga liigutus oli veetlev, suured, tumedad silmad, tume lokiis juuks, mis raamis õrna nägu. Ernst naeratas abitult kaubanõuniku naljadele ning vastas hajameelselt.

Kui ta viimaks kella 11 ajal lahkus Hoferite luksuslikust suvilast, ta jooksis kui joobnu läbi Berliini tänavate. Sätendavad, tantsisklevad valgusreklaamide meelitasid ja kutsusid, ilusad Berliini naised, kellest unistanud Venemaal, sammusid mööda ning heitsid suurele, elegantsele mehele paljutootavaid pilke. Ernst Reinhardt ei näinud ega kuulnud midagi. Kesk suurlinna kära ja liikumist ta tundis seda kohutava selgusega. Liisa Hofer oli ta saatust. Ning sellele teadmisele seltsis imeli-

ne tunne — ähvardava hädaoahu eelaimdus. Moodse inimesena Ernst Reinhardt naeris „armastuse üle esimesest pilgust“. Ent nüüd? Ta ei saanud salata, et armastas Liisa Hoferit, Ühendatud Masinaehitustehaste peadirektori abikaasat.

Ning selle asemel, et sukelduda pealinna lüükestuste keerisesse, ta astus trammile ja sõitis nukralt Wilmersdorfi.

„Soovite klaas teed?“ küsis „Lenin VI“ steward, astudes Reinhardti kajutisse.

„Jah, pange ta siia!“ noogutas Ernst Reinhardt.

Lollus! Miks ta mõtted keerlesid kangekaelselt Liisa Hoferi ümber? Oli vaid väike seiklus ning see oli nüüd möödas. Lõpulikult. Või mitte?

Liisa Hofer jäi Berliini, ilusana, elegantsena, ümbritsetuna austajate parvest — ja tema sõitis Venemaale, kus ootasid töö ja kohustused. Milles seisis siin probleem?

Poolekõrvaga ta kuulas stewardi juttu. „Lenin VI“ olevat kinni püüdnud raadioteate: Berliinis olevat tapetud suurkapitalist. Nime telegrafist polla hästi mõistnud.

Reinhardt süütas uue sigareti. Ta mõtted olid juba ammu pööranud Liisa Hoferi juurde.

Lõpp! Lõpp! ta mõtles pahaselt. Olen nagu koolipoiss peale esimest seiklust. Puudub veel vaid, et hakkaksin luuletama!

Pikk merereis ja üksindus — Reinhardt oli ainus reisija „Lenin VI“ pardal — aitasid Ernst Reinhardtis süvendada tunnet, millest ta püüdis vabaneda noore, moodse inimese vabadustungiga, mis isegi seesmist sidet tunneb koormavana.

Ta hingas kergemalt, kui kauguse hallis udus paistis Leningradi siluett. Varsti silm suutis juba eritella päiksepaistel särava Peeter-Pauli kiriku torni, talvepaleed ning teisi suuremaid ehitusi.

Maabumismanööver algas.

Seistes tund aega hiljem Leningradi sadamasillal, Ernst Reinhardt tundis vajadust end vabamalt sirutada. Ei keegi polnud teda vastu võtnud. See oli hea. Ta tuli siia soovideta, igatsusteta. Inimesi tungles ta ümber, riivates teda mõne pealiskaudse pilguga. Siin tema „kapitalistlik“ riietus ei äratanud suuremat tähelepanu.

4.

Berliinis tekitas teade kaubanõunik Hoferi surmast eneeolematut kõmu. Lõunaleht, mis tänu oma headele sidemetele politseivalitsusega tõi esimesena teate mõrvast, tegi hüiglaari. Lehe läbimüük tõusis kolmekordseks.

Peatänavail, trammes sagisid lehepoisid, karjudes möödaminejaile oma kõmulist uudist. „Kaubanõunik Hofer tapetud... mõrvar põgenenud!“

Joostes nad pakkusid omi lehti, joostes kasseerisid raha ning tormasid jälle edasi.

Edasi sammudes inimesed löid lahti trüki-mustast lõhnava lehe, neelates kiirelt mõnerealise teate ning raputasid päid.

Mõrvad polnud praegusel kriisiajal harulduseks, ajalhed ei püüdnudki enam suurt kõmunumbrit teha, kui kuskil provintsis mõni hulgas tappis vana naise. Kuid seekord oli lugu sootuks teistsugune. Tuntud Berliini tööstur, mees, keda tundis kogu Saksamaa, kelle nimi tihedas seoses riigi majanduseluga, oli tapetud.

„Teo motiivid on mõistatuslikud. Kuna tapetud on alles kõik väärtasjad, ei saa oletada rõõvmõrva. Võib vaid oletada mõrva kättemaksust, seda enam, et tapetu taskust leiti laetud revolver...“ Lühikene artikkel lõppes lausega: „Politsei on palavlikulise innuga asunud otsima mõrvarit ning kuuldavasti olevat politseil käes tähtsad jäljed, mis lubavad loota mõrvari peatselt tabamist.“

*

„Lori!“ arvas kriminaalpolitsei ülem Schäfer, lükates kõrvale „Lõunalehe“. „Nii palju on meil teada: Proua Hofer väidab, et neil polnud külalist ning väike toancitsi Lisette Müller kinnitab, et Hoferitel oli külaline. Toatüdrukul pole mingit põhjust valetada, kuid armulisel proual võib olla põhjust salata külalise sealviibimist. Muide, Beydemüller, püüdke järgi uurida, kuis oli abielupaari vahekorid.“

„Tahtsin seda just ette võtta!“ sõnas komissar.

„Väga mõistlik. Kuigi võib oletada, et pr. Hofer teadis vaenust Hoferi ja mõrvari vahel, mis viis kaubanõuniku tapmiseni, ei saa me temalt teada mõrvari nime. Peab selgitama, kes külastas Hoferite maja, kellega Hofer üldse läbi käis. Pole tõenäolik, et salapärane külaline mõrva ööl esmakordselt viibis Hoferi majas. Teenijad võivad meile ehk selles asjas teateid anda.“

„Kas poleks parem proua Hofer vangistada, enne kui ta põgeneb?“ küsis komissar Beydemüller.

„Olete hull?! Kuis tulete sellele naeruväärsele mõttele? Just vastuoksa. Mõelge ometi pisut järele: Kui pr. Hofer tunneb mõrvarit, siis — ta ei peaks olema naine — ta püüab mõrvariga ühendusse astuda, teda hoiatada.

Tema ise reedab meile mõrvari nime ja aadressi. Mõistate? Kui ta aga ei tunne mõrvarit, võime end pr. Hoferi areteerimisega naeruväärseks teha. Arusaanud? Muide — veel midagi: Pr. Hofer võtta salajase politsei valve alla. Kirjad, mis ta kirjutab, toimetage siia. Mõistate?“

„Just nii!“

„Hüva. Loodan teie tublidusele. Teate ju isegi, kuidas meile näppude peale vaadatakse, kui mõnele suurele elukale midagi juhtub! Minge nüüd! Hüvasti!“

*

Liisa ei teadnud isegi, kaua ta oli istunud kivistunud valus. Pea valutas, piinatud aju ei suutnud mõelda ainustki selget mõtet. Tundis vaid painajalikku, meeletlikku hirmu tuleviku ees. Ta hüppas jalule.

„Issand Jumal!“ ta hoigas. „See ei või tõi olla... see ei tohi olla...“

Seisatas akna juures, läks tooli juurde, jooksis jälle akna juurde.

Ernst Reinhardt... kas ta oli mõrvar?

Liisa surus käed silmadele. Hääletu nuuksumine raputas saledat keha.

Ernst! Kui palju peitus selles nimes! Mitu tundi oli möödunud sellest, kui hoidis Ernsti pruuni, avameelset nägu oma käte vahel, suudeldes ja silitades seda lahkumisvalus? Ning need tugevad, kitsad mehekäed, mis olid hoidnud tema omi soojas pigistuses — neil kätel kleepus Julius Hoferi veri?!

Liisa kiljatas.

Keegi koputas uksele. Toatüdruk Lisette astus tuppa. Salapärane naeratus peegeldus ta nukunäol.

„Kas armulised prouad kutsusid mind?“

Liisa raputas pead. Ta ei suutnud kõnelda.

„Tahtsin armulisele prouale avaldada oma südamlikku kaastunnet!“ sõnas Lisette sügavkurval häälel ja uudishimulike silmadega.

„Tänan! Minge nüüd!“ ütles Liisa vaevalt.

Liisa istus. Imelik, et ta sellele polnud mõelnud. Ta oli ju nüüd lesk. Hofer oli surnud. Ning tema, Liisa, pidi kandma leinarõivaid, võtma vastu kaastundeavaldusi.

Hofer... Hofer. Kui võõras oli see nimi! Eile veel seisid ta siin, suitsetas oma sigarit ja oli taktitu. Hofer armastas kahtlasi nalju ning jutustas neid meeleldi oma naisele, kuigi alandas sellega ka oma naist. Nüüd ta ei seisa enam iial siin toas, tige naeratus kitsaste huulte ümber. Ta hallide silmade külm, terav pilk ei libise enam üle Liisa keha — pilk, mis näis rebivat naise alasti. Liisa ei seisa iial enam oma magamistoa lukustatud ukse taga, kuulates Hoferi raskeid, kohmakaid samme, kui ta lähenes uksele ja koputas lühidalt,

käskivalt. Ning karjus metsikult, kui naine ei avanud ust.

Värin läbistas Liisa keha.

Lõpp — lõpp! Kõik oli möödas! Kõik?

Ja Ernst? Kas ta oli mõrvar? — Liisa surus valutava pea kätele ja nuttis.

Neli päeva peale mõrva maeti Julius Hofer. Liisa nägi oma mehe suurejoonelist matust nagu läbi uduloori. Ükskõiksena, õsavõtmatusena, kahvatu nägu peidetud musta leinaloori taha, seisis Liisa Hofer oma mehe lahise haua juures. Kes oli seda kõiki korraldanud? ta küsis eneselt imestades. Ah, õige! Päeval peale mõrva oli saabunud provintsist Hoferi õepoeg — Hoferi ainus sugulane peale Liisa. Oli tulnud, et lohutada ja aidata õnnetut leske. Sõidul surnuaiale ta istus Liisa kõrval ja nüüd ta seisis Liisa kõrval haua juures.

Vaimulik lõpetas hauakõne. Ta astus Liisa juurde ja surus ta kätt. Talutas Liisa haua juurde ja ulatas labida mullaga. Tumeda kõminaga langes kolm peotäit mulda Hoferi kirstule.

Järgnesid kõned ja järelhüüded organisatsioonide, vabrikute, pankade ja firmade esindajailt. Ikka enam pärgi kuhjus värskete hauakünkale.

Nüüd ta on Leningradis, mõtles Liisa. Võib olla politsei otsib teda juba, on juba leidnud ta jäljed. Liisa surus taskuräti huulte, et lüüa karjatust. Ta vaarus ning oleks kukkunud, poleks vaimulik teda kinni püüdnud.

„Koguge end ometi!“ ta sosistas südamliku kaastundega hääles.

Organisatsioonide lipud lehvisid kerges tuules.

5.

Kriminaalpolitsei ülem Schäffer oli Liisa toaneitsi Lisette Mülleri oma juurde ülekuulamisele kutsunud. Neiu oli maitsekalt rietatud ning istus pakutud toolile filmidiivale omase graatsiaga.

„Kas te võiksite mulle öelda, kellega härra Hofer käis läbi, s. o. kes külastas teda tavaliselt?“ küsis Schäffer.

„Oo, meeleldi!“ naeratas Lisette. Järgnes terve loetelu tuntumaid nimesid Berliini äri- ja tööstusringkondadest.

„Hüva!“ peatas Schäffer Lisette sõnadevoolu. „Need on kõik tuntud nimed. Pealegi need härrad on kõik vanemais aastais. Aga kas Hofereid ei külastanud viimasel ajal ka mõni noorem mees?“

„Jah. Oli üks noorem härra. Viimase kahe nädala jooksul ta külastas meid sageli, umbes 7—8 korda.“

„Ilus! Ja millal nägite seda härrat viimati?“

„Usun... 3 päeva enne... mõrva.“

„Tunnete muidugi ta nime?“

„Ei!“

„Kas te ei juhtunud kunagi kuulma, kuis härrased kõnetasid külalist?“

„Härrased nimetasid teda vaid „härra inse-neriks.“

„Kas võite kirjeldada mainitud härra välimust?“

Neiu nägu säras. „Ilus poiss, pikk ja sale, tore kehaehitus, elegantne. Ta sarnaneb täpsalt sellele kinonäitlejale... mis ta nimi oligi? Ta mängis peaosas filmis „Õõ tänaval“, mis mineval nädalal linastati „Euroopa Palastis“... ja...“

„Hüva, hüva!“ pomises Schäffer, pühkides higi laubalt. „Võite minna! Muide — veel üks küsimus!“

Lisette, kes oli pooleldi tõusnud toolilt, istus uuesti.

„Jah?“

„Katsuge seda nüüd hästi meelde tuletada — asi on väga tähtis. Kas mäletate, kas sel härral, kellest äsja rääkisime — kas tal oli Hoferite juurde tulles kaasas jalutuskepp?“

Välkkiirelt Lisette langetas pea, nii et Schäffer ei suutnud näha ta nägu. Ta püüab meelde tuletada, mõtles Schäffer ning vastust oodates korjas kokku pabereid kirjutuslaualt. Nii ta ei märganud ka muutust neiu näos. Naeratus oli kadunud Lisette huulilt, suurtes nukusilmades peegeldus hirm ja chmatus.

„Jalutuskepp...?“ kordas neiu segaselt. „Ei... see tähendab... ma ei tea... jah... väga võimalik... ma ei tea...“

Schäffer nokitses oma kirjutuslaua luku kallal, mis kuidagi ei tahtnud sulguda. „Võite minna, preili Müller!“ ta ütles tõstmata pilku.

„Head aega!“ ütles neiu tasa, sulgedes ukse oma järele.

Schäffer noogutas hajameelselt. Ta tõusis ning jalutas oma büroos edasi-tagasi. See lugu oli neetult segane! Jäi veel viimne lootus, et proua Hofer ise reetis salapärase külalise nime!

6.

Inseener Reinhardt oli õnne. Tänu rahvakomissari poolt antud kirjalikule soovitusel, tal õnnestus saada kohe platskaardi Moskva kiirrongile. Tavaline reisija pidi sageli viis kuni kuus tundi ootama sellise platskaardi saamist.

Polsterdatud klassvagon oli puhas ja korralik ning rong jõudis Moskvasse vaid väikese hilinemisega.

Moskva, mida Reinhardt tundis vaid oma esimesest Venemaa-sõidust — tookord ta oli viibinud linnas vaid mõne päeva ja pikad läbirääkimised komissariaatides olid jätnud talle vähe aega linna vaatlemiseks, — näis olevat muutmata. Vähene arv autosid jaama ees oli kohe okupeeritud ja Reinhardt pidi lep-

pima ühega neist kuulsaid Moskva voorimees-
test, kes oma lahja hobust asjatult püüdis
ergutada kiiremale sammule.

Tõsised inimesed. Harva silm kohtas mõne
naerva näo. Palju vormikandjaid, puhtais, hästi
istuvais mundreis GPU ohvitseri ja milit-
sionääre. Igalpool, majade esikülgedel ja põiki
üle tänavate tõmmatuna punased kangad
Lenini loosungitega.

Insener Reinhardt teadis, et ta ei jää kauaks
Moskvasse. Moskva mõjus kuidagi lootusetult,
rusuvalt. Seda muljet ei suutnud haju-
tada ka uued, heledad, moodsed ehitused, va-
litsusasutused, mis oma moodse asjaliku stiili-
ga erinesid tuntuvalt hallidest tsaariaegseist
ehitustist.

Tundes nälga peale pikaajalist raudteesõitu,
Reinhardt käskis end Grand hotelli sõidutada.
Rahvakomissarilt antud kirjalik soovitus tegi
siingi imet: Reinhardtil õnnestus saada Grand
hotellis toa — väikese, kitsa ruumi lihtsa
raudvoodi ja silmapesukaussiga. Venemaa
hotellid on alaliselt täis kiilutud.

*

Ernst Reinhardt pidi kauem Moskvast vii-
bima kui ta alul kavatsenud. Üks Nõukogude
komissarist, kellega Reinhardt pidi nõu pida-
ma mõne tähtsa küsimuse üle, polnud veel
tagasi jõudnud Kiievi kongressilt. Ta jõudis
Moskvasse alles järgmisel päeval.

Siis aga läbirääkimised arenesid kiirelt. Komissar,
noor grusiinlane, oli energiline, tark mees
laimatute kommetega. Noor saksa insener
võitis kohe ta poolehoidu ning selle tõenduseks
komissar muretses Reinhardtile peale läbirääkimiste
lõppemist koha Odessasse sõitvale „Rahvusvahelisele
rongile“. See rong, mis koosnes parimaist
vaguneist, oli tavaliselt reserveeritud Nõukogude
komissaridele ja euroopa reisijateksõn-
dajatele. Reinhardt mõistis hinnata noore
komissari lahkust ja raputas tänulikult ta kätt.

„Rahvusvaheline rong“ saabus Odessasse
õhtupoolikul. Tänavail, mis olid peaaegu inim-
tühjad, lebas veel päevane Lõuna-Venemaa
kuumus. Mõni kerjus ja joobnud madrus konu-
tas majade varjus või tukkus kõnniteel.

Ernst Reinhardt oli oma pakid jaama jätnud.

Vabrik, mille tehnilist üleshitamist ta juh-
tis, asus 50 klm. kaugusel Odessast, kauge
maa-ala sisemuses, mis lagedana ja viljakana
ümbritses linna. Kuna puudus raudteeühendus,
Reinhardt pidi telefoneerima kohapealsele komissarile
ja paluma, et talle saadetaks vastu üks
neist kolmest Ford autost, mis seisis komissari
ja tehase juhatuse käsutuses.

Novo-Tšeljabinisk, maakoht, mis Vene viis-
aastaku plaani metsiku kiirusega kujunes värskeks
tööstuslinnaks, oli, nagu juba nimestki nähtub,
Uurali stepiorus Tšeljabiniskis asuva

maailma suurima masinate ja traktorite tehase
osakond. Kuna Tšeljabiniski tehaste sisse-
seade oli usaldatud tuntumate ameerika in-
seneride-spetside hooleks, Novo-Tšeljabiniski
vabrikute sisseseadmine oli antud saksa firmale.

Ka Novo-Tšeljabiniskis olid tööd alustanud
ameerika insenerid, olid valvanud nurgakivi-
de panemist, siis nad kutsuti ära. Insener
Reinhardt kahe noore inseneriga oli asunud
nende kohale. Ühtlasi nad asusid elama Ameerika
inseneridele määratud elumajadesse, mis
olid sisustatud hästi ja mugavalt.

Hilja õhtul Novo-Tšeljabiniski komissari
Ford-auto peatas hotell „Metropoli“ ukse ees,
et viia noore inseneri Novo-Tšeljabiniskisse.
Reinhardt ise istus rooli taha, tusase auto-
juhi ta lepitaski paari sigaretiga ning siis al-
gas metsik kihutamine kivisel, auklisel maanteel.
Vana auto ähkis ja rappus nii, et Reinhardt
pidi vähendama kiirust. Ta rõõmustas, kui
kesköö paiku nägi enese ees Novo-Tšeljabiniski
esimesi tõstekraanasid ja chitustel-
linguid.

Maja, milles ta elas üksi, oli valgustatud.
Autost astudes tervitasid teda rõõmsad hüü-
ded ja naljatused: ta mõlemad abilisid, Klinger
ja Brett, olid tulnud teda tervitama ning
korraldanud selleks puhuks koguni õhtusöögi
õlle ja kalamarjaga. Kalamari oli siin odav,
odavam kui näiteks — seep.

Ning siis Reinhardt pidi jutustama. Kuigi
oli väsinud nagu koer ning kõige meelsamini
oleks heitnud magama — ta pidi jutustama
Berliinist ja väikestest neidudest. Ning Ernst
Reinhardt jutustas ja luskas, kuni silmad
tahtsid väsimusest kinni vajuda.

Hommik koitis juba, kui Klinger ja Brett
viimaks lahkusid ning lävel Reinhardt pidi
andma lubaduse, et jutustab homme veel pal-
ju, palju rohkem.

Ernst Reinhardt pöördus tuppa tagasi.
Liikmed valutaski väsimusest, kuid jutuajamin-
e oli peletanud une. Ta heitis riides voodisse.
Saabuva hommiku hämarus oli tuppa hii-
linud, muutis segaseiks mööbli kontuurid ning
võitles pimedusega, sundides selle taandumata.

Reinhardt asetaski käed pea alla ning puuris
pilgud madalasse lakke. Oli oma lõbusaile,
uudishimulikele ametvendadele jutustanud pöör-
raseid, väljamõeldud seiklusi, millest mõlemale
noormehele, kes elasid ühes toas, jätkus har-
rutlusainet kogu päevaks. Jutustades pöör-
seid seiklusi ta oli lakkamatult mõelnud vaid
ühele: Liisa Hoferile.

Pikk sõit, läbirääkimised Leningradis ja
Moskvast ei annud ruumi mälestustele ja
igatsustele. Ent nüüd nad tungisid esile ka-
hekordse jõu ja elavusega. Kui ta autost as-
tudes oli vaadelnud pimeduses oma elumaja
ähmaseid kontuure, hea ja kodune tunne oli
asunud hinge. Midagi polnud muutunud tema

äraolekul. Mööblid toas seisid nii kui oli nad paigutanud, laual lebasid ta raamatud ja piibud. Kõik oli kodune ja muutmata. Ent ometi midagi oli muutunud. Ta ei tulnud tagasi, nagu oli lahkunud. Oli toonud midagi kaasa: oma armastuse Liisa Hoferi vastu!

Nüüd, saabuva päeva hämaruses, mõeldes lõpmatult pikale, eelseisvale tööaastale, igatsus Liisa Hoferi järgi raputas teda palavikuna. Pigistas käed kramplikult rusikaisse ning tundis tarvidust karjuda Liisa nime nii valjusti, et Liisa kuuleks, kuis Reinhardt teda armastas!

Ning selle igatsusega liitus jälle too kummaline, seletamatu tunne: ähvardava hädaohu eelaimdus. See oli kui halb, painajalik unenägu, mille vastu püütakse asjatult võidelda.

Ernst Reinhardt oli unne suikunud.

*

Ta ärkas alles hilja. Imestades hõõrus uniseid silmi, enne kui taipas, kus viibis. Naeratas siis pahaselt, märgates, et oli uinunud riietes.

Tõmbas seljast ülikonna, mis Novo-Tšeljabinski oludes oli liig elegantne, ja riietus praktilisse flanellsärki ja kintspükstesse ning tõmbas jalga säärsaapad.

Astumata oma büroosse, mis asus ta korteriga ühe katuse all, Reinhardt sammus uue, moodse valitsushoone poole, milles asusid ka kohaliku komissari Tartarovi bürooruumid. Teel vastutulevad töölised tervitasid viisakalt noort inseneri.

„Tere hommikust!“

Seltsimees Tartarov istus suure, massiivse kirjutuslaua taga, mis oleks sobinud mõne kapitalistliku pangadirektori kabinetti. Tartarov oli, nagu paljud Nõukogude Vene kõrgemad ametnikud, võrsunud kehvadest oludest. Ta ei salanud, et oli varemalt olnud sadamatööliline Odessas ja uhkusega, millega mõni Euroopa vürst loetles oma esivanemaid, Tartarov loetles oma külalistele aastaid, mil oli istunud poliitilise vangina Siberis.

Kogult lühike ja paks, ta omas targa, huvitava pea ning oli hiilgav kõnemees, kes tavalistele propagandalaoklausetele oskas lisada ka oma mõtteid. Tartarov tegutses alati hästi läbimõeldult. Oma suurt võimu ta ei tarvitanud, nagu mõni ta ametivendadest, mõtetetuiks surveavaldusteks, mille ees värisesid inimesed.

Reinhardt ja Tartarov olid sõbrad. Avameelne sõna, aus kriitika ei vihastanud komissari, ja seda omadust hindas Reinhardt Tartarovis.

Mõlemad mehed pigistasid südamlikult teineteise käsi. Tartarovil oli palju tööd. Naeralades ta osutas oma suurtele, statistilistele „pjatiletka“ — viisaastaku kujutlustele, mis rippusid büroo kõigil neljal seinal. Sellegipoo-

EDGAR HIESAAR

Sügismotiv

Südame roostetand kell

Tiksub mu ajun,
Võidutseb tänaval udusel,
Motiiviks on tormin ja sajun.
Nagu roosten hammasrattad
Määraks mu südame tukse.
Nüriks murdunud osut
Sorib hinge tulen,
Hetkeks läidabki ta'd
Aja haiglane rutt.

Variseb sekund ja minut,
Tund murdub puuna tormin.
Toosama igatsus minun,
Nagu mullugi
Tiksub roosten kellan
Loidab vanan vormin.
Hinge numbrilaua
Liigub murdunud osuti vari,
Kummitab kõikjal —
Ka veren, metalne ragin.

lest tal jätkus aega lühikeseks vestluseks noore inseneriga.

Murega südames Ernst Reinhardt lähenes oma büroole. Mitu masinat oli vahepeal rikki läinud õppimata tööliste vilumatuse tagajärjel, kui palju vigu oli tehtud monteerimistöödel, vigu, mis nõudsid palju tööd, kuni neid sai kõrvaldada. Reinhardt ega ta abilisid ei saanud igalpool juures olla.

Ernst Reinhardt astus oma büroosse ning jäi hämmastunult lävele seisma. Oli oodanud näha oma sekretäri ja joonestajat, blondi Feodori noort, elurõõmsat nägu — selle asemel nägi naisepead kummarduvat üle jooniste.

Ilus pea, pagana ilus pea, pidi Reinhardt tahtmatult mõtlema. Must juuks oli lühikeseks lõigatud, nägu oli valge ja peen ning omas pehmuse, mis omane vendistele vene aristokraatlannadele. Mehe sisse astudes neiu oli tõstnud pea ning vaatles teda nüüd suurte, küsivate silmadega. Neiu suu ja lõug reetsid suurt energiat ja tahtejõudu.

„Vabandage,“ sõnas Reinhardt peale lühikest vaikust. „Arvasin leida siit Feodorit... kas ma tohin küsida...“

„Mu nimi on Masha Leontjeva,“ vastas neiu voolavas, pisut venemurdelises saksa keeles, kuigi Reinhardt oli rääkinud vene keelt. „Feodor on haigestunud. Valitsus määras minu tema kohale, kuna tunnen tehnilist joonestust.“ Luges kahtlust mehe näos, neiu lisas naeralades: „Loodan, et veendute selles, enne kui mind välja viskate?“

(Järg 702. lhk)

Isamaa tütred

Tartu vanima nais korporatsiooni „Filiae Patriae“ elust. — Pidustused ja rebasteater

Sügise peale langeb enamik Tartu üliõpilasorganisatsioonide aastapäevi, sügise tulekuga algavad

Emajõe Ateenas üliõpilaspidustused, milliste tagatipus üliõpilasi aga ootab tõsine töö ja eksamid.

27. okt. pühitses oma neljateistkümmendat aastapäeva nais korporatsioon „Filiae Patriae“. Tavaliselt juba 27. oktoobri eelõhtul kubiseb Tartu jaam tütarlapsid, kes ärevusega ootavad pealinnast ja provintstist saabuvaid vilistlasi. Kuna oktoobri lõpu peale kuhjunud umbes seitsme üliõpilasorganisatsiooni aastapäevad, siis võib kujutella seda elavust ja teklite kirevust Tartu jaamas neil õhtuil, mil oodatakse väliskülalisi. Seal ei puudu äldmitšidki ega askeldavad mustade peakatetega korporatsioonide noorliikmed. Ja vilistlase süda läheb üha soojemaks ja soojemaks, mida lähemale jõuab rong Tartule, ning jaamaesiselt kostub rõõmuhoisuid ja hüüdeid tervitatavaile, on ju igal oma lemmikud, keda oodatakse erilise huviga ja kellele hõisatakse erilise vaimustusega „tere tulemast!“ Jaamast sõidetakse otsekohe kon-

vendikorterisse, kus käimas ball. Seal mängib moodsaim band või oma liikmeist koosnev orkester uusimaid tantsupalasid, tuletid viimne moekarje, ja silmad säramas valge-punane-rohelise tekli all. Hülisööni liigeldakse parketil väljavalituga ja nii mõnigi silmapaar upub teisesse jäädavalt. On ju Tartus vaid noored ja linn ise nagu loodud armastamiseks. Ei valeta üliõpilaslaul, kui ütleb Eesti ülikoolilinna kohta: Ilutseva silma sära ütleb: siin vaid armasta!...

Järgmine päev on pühendatud omavahelisele koosolekuile ja pidustustele. Ent ilusamaid hetki pidustuste kavas on keskpäevane aktus, kuhu kutsutud ka hõimlasi Soomest ja lepinglülilasi Lätist. Otse pühalt tõsine on siis suur konvendisaal oma kõrgetoeliste toolidega ja vapilipudega eestseisuse laua taga. „Filiae Patriae“ naiskoor, kes stud. rer. mere. Rex Kriiski juhatusel esineb käesoleval aastal Akadeemilise Meeskoriga ühisel kontserdil Tallinnas, esineb aktusegi isamaaliste lauludega ja peokõnedki on suurelt osalt pühendatud nii armastatud kodumaale — ega asjata pole

korporatsiooni nimeks „Isamaa tütred“. Ei unustata ka surma läbi lahkunud liikmeid ja lauldakse Tartus üldiselt tarvitatavat üliõpilasleinalaulu. Aktus lõpeb hooga lipulauluga.

Aastapäeva õhtul peetakse kinnist õestuspäeva, millisele järgneb omavaheline koosviibimine. Kui palju

hõiskavat laulu, palju kurbi üliõpilasviise kajab sel õhtul konvendiruumes. Uustulnukaid sügisel otse üllatab see, kui palju lauldakse ülikoolilinnas, palju õhtuid pühendatakse muusikale. Ja vana vilistlase mälu jääb püsima vist surmani küll mõni tudengilaul, mis otse tunginud verre üliõpilasajal. Pea hommikuni istutakse siis koos küdeva kamina ees ja mäletatakse rõõmsaid üliõpilasaege, jutustades nooremaile, kui võluv olnud Tartu, kui salapärase tema Toomemägi, kui palju ilusat seotud iga Tartu tänavaga!

Ent õhtu lõbusamaks osaks jääb rebasteater, mida oodatakse alati suure põnevusega. Seal ei pääse karikeerimisest oma organisatsiooni liikmed, seal antakse solvavaid pinge küll võõrastele küll omadele, seal võib kohata ülikooli portjeed või ühenda professorlikuimat ülikooli õppejõudu vihmavarjuga ja suurte kalossidega. Rebaste teravate pilkude alt ei pääse samuti ükski üliõpilastüüp, kel vähegi juures koomilist või erinevat tavalisest. Rebasteater kajastab harilikult Tartu aktuaalsemaid päevaküsimusi ja kahju vahest, et isikuile, keda nii tabavalt imiteeritakse, ei avane võimalus end näha rebaste sädelevas

ja vaimukas kõverpeeglis.

Kommerši järelpäeval võib näha isamaa tütred kolvikuis arutlemas omavahel aastapäeva pidustuste muljeid, võib näha mõndagi värvimütsis vilistlast jalutamas kuld kollasel Tartu Toomel, nautimas igavesti mälu sööbivaid võlusid.

Õhtu saabudes kihab jällegi Tartu jaam askeldavaist üliõpilasist. Ei ole märgata väsimust tütarlaste näol, vastuoksa — lahkumishetki püütakse samuti elustada ja rongi lahkudes Tartust kajab jällegi võimas üliõpilaslaul: Aeg kaob kiirelt...

Tartu jääb nüüd tükiks ajaks vaikselt, tehakse hoolega ja innukalt akadeemilist tööd, sest sügisene semester on ju nii lühike, aega nii kasinalt, ja eksamid suruvad vägisi peale. „Filiae Patriae“ õpitakse virgalt ja ülikooli lõpetanute arv kasvab iga aastaga. Värskele vilistlasele korraldatud lahkumiseõhtu, üliõpilaskeeles tuntud komitaadi nime all, kujuneb alati soojaks ja südamlikuks, vilistlasel endal pakitseb kurgus pisaraid rüsinat, sest kurb on jätta maha nii palju häid sõpru ja kaaslasi. Üliõpilase kurbus pole aga kunagi sügav. Teatakse, et kohatakse jällegi vana Tartus, kohatakse kevadel sirelite õilmitsedes, koha-

take jõulukuul krudiseva lume ajal ja sõidetakse vastavalt aastaajale kas purjekail või kahehobuse saanidel, kellade tilisedes, linnast välja sädelevasse lumme, pakase praktsudes saaniraudade all. Nii igatsetakse alati tagasi Tartusse. Sinna ei võeta kaasa elu igapäevsust ega muresid, sinna sõidetakse värskendama noorpõlve, laulma, hõiskama!

Kuid kõige selle kõrval ei unustata akadeemilist tööd ja „Filiae Patriae“ on annud rea väljapaistvaid kutsenaisi, kes tegelevad mitmesuguseil erialadel. Naisadvokaadina on tuntud Tapal pr. Helmi K a b e r - K u u r m a n, kes kohtuprotsessides võib igal ajal võistelda meeskolleegidega; õigusteadlaseks Ella S i r g - K u u s k m a n töötab Tartu Rahukogus, nüüd abielus Lihula rahukohtunikuga ja on pealegi õnnelik ema; jurist Hermide L a u b a tegutseb notariabina Nõmmel, kasvata-des ka oma väikest poega; pr. Nora H o r n - G a b r e l praktiseerib tegeliku advokaadina Tartus. Proua mag. pharm. Marta R o s e n b e r g - J ü r g e n s t e i n töötab iseseisvalt Tallinna Erahaijala apteegis, kuna pr. L i n d a R o s e n b e r g omab ühes abikaasaga apteegi Kohtla-Järvel. Proviisoreina tegutsevad rohuteadlased

Pilt ülal — Korpl „Filiae Patriae“ vilistlased, tegevliikmeskond ja noorliikmed aastapäeva puhul.

Kõrval — Pildike Korpl „Filiae Patriae“ sisemisest elust. Rebasteater ja naljahambad teevad teatrit.

Helene Sumberg ja Elise Mõrd. Raamatukoguhoidja kutsetöösse on rakendunud keeleteadlased Hilda Lõvi, Ella Anderson, Mesike Päärt-Ploompuu ja mag. phil. Mall Jürman. Viimane on korduvalt esinenud kirjanduslooliste ettekannetega Akadeemiliste Naiste Ühingu, Tallinna Naisklubis, korporatsiooni Tallinna Koondises ja mujal. Lucie Põdras töötab Rahvaluule Arhiivis Tartus. Terve rida naisõpetajaid kuulub „Filiae Patriae“ vilistlaskogusse, nagu mag. phil. Selma Lipp, Erika Sild ja teised. Eriti kogukas on õpetajate pere Viljandis, kus kohalikes gümnaasiumeis töötavad pr. Else Vilms-Jürgenstein, preilid Irene Raag, Miralda Steinberg ja Lonny Paigaline. Viimane neist on haruldaselt musikaalne, oli korporatsiooni magister cantandiks üliõpilasajal, nüüd hiljem täiendanud end laulus ja klaverimängus Budapestis. Kunstiõpetajana tegutses Tallinnas omaaja ehtsaim naisüliõpilane Juta Peterson, kes lõpetanud Riigi Kunstikooli graafika osakonna. Tema valmistatud on mitmed korporatsiooni mööbli kavandid, ka omab konvent tema maalitud serviisi. Tartu Naisühingu kutsekooli õpetajana töötab prl. Evi Lõo, kes lõpetanud vastava õppeasutise Viinis. Tema

õde pr. Elsi Lõo-Tammist on lõpetanud filosoofia teaduskonna inglise filoloogina.

Majandusteadlastena töötavad Tallinnas pr. Erna Planken, Margot Isak, Gunda Einborn, Luule Urov, Uarda Haeker, Hilja Kurrikoff j. t.

Tuntumaid arste „Filiae Patriae“ peres on pr. Elsi Kurvits, tegelik arst Natalie Krooni (praktiseerib Rakveres) ja lastearst proua Mari Ambros, kellelt sageli arstiteadlisi ja tervishoidlisi ettekandeid Maanaiste Keskseksis ja mujal. Erahaigla laboratooriumis õena töötab Tallinnas Helga Jürman. Põllumajandusteadlastest tegeleb kanakasvatusega Liina Kuusental, kes on avaldanud palju kirjutisi oma erialalt vastavais ajakirjades, Purila karjaravitsejatekooli juhataja kohal töötab agr. Linda Tallo, põllumajandusteadlane Eva Peterson. Maapanga ametnikuna Tallinnas jne. Linna Statistika Büroos töötab keeleteadlane Valeria Leesma. Kehakasvatuse Instituudi lõpetajaid töötavad võimlemisõpetajaina Tallinnas preilid Anni Prass ja Stella Merjam. Mõlemad tuntud ka heade tennismängijatena. Isegi näitlejakutsesse on siirdunud nimetatud korporatsiooni vilistlasi, nii näit.

esinevad „Vanemuises“ preilid Ellen Mölder ja Keete Tanilov.

Peale kutsetöö tuleb aga paljuil teha kaasa seltskondlikku tööd, sest suur osa „Filiae Patriae“ vilistlastist kuulub Tartu ja Tallinna teistesse maisorganisatsioonidesse. Abiellunud pühendavad suure osa oma ajast lastekasvatusele, eriti uhke oma kolmele pojale on proua Selma Rebane-Lõvi. Seltskondlist tööd teevad eriti agaralt Tallinna daamid pr. Linda Herodes ja Salme Müller, viimase abikaasa on praegu kohtuministriks.

Nähtub, et vaatamata üliõpilasaja kergusele ja rõõmudele, on saanud korporatsiooni omaaegseist tegevliikmeist peale ülikooli lõpetamist tublid kutsenaised, head perekonnamed ja abielukaaslased. Püüab ju korporatsioon juba sisendada oma liikmeisse isamaa armastust, töökust, sõprust, püüdes kõrvaldada oma liikmeskonnas tavalisi seltskondlisi pahesid. Suurem osa ülikooli lõpetajaid on valinud elukohaks Tallinna ja sõprussidemed on eriti tugevad korporatsiooni Tallinna koondises.

Nii muljeid vestlusest paari korporatsiooni vilistlasega, kes Tartut meelde tuletades kõnelevad vaimus- tusega ja hardumusega ülikoolis veedetud päivist.

Pr. E. Luiga,

Eesti Noorsoo Kasv. Seltsi tütarlaste gümnaasiumi juhataja abi, sai 9. nov. 60-aastaseks.

Karl Niitov,

Põlva tähtsamaid vanemapõlve seltskonnategelasi, 70 aastane,

Ferdinand Kalm,

kauaaegne Väike-Maarja politseikomissar ja seltskonnategelane, läks hiljuti pensionile.

M. P. Shiel

Mõned pisarad ...

Esmakordselt kuulsin Margaret Higgs'i nime ühel vihmasel õhtupoolikul jalutades hõbepäise kirikuõpetaja mr. Somerseti saatel. Õpetaja näitas käega eemalseisvale kaljule, millel istus räbalaisse riietatud inimkogu, ja ütles:

„Vaadake seda naist. See on Margaret Higgs, naine, kes kuueteistkümneme aasta jooksul õppinud tundma suurimat maist häda ja viletsust. Selgemalt kui mujal, selle naise elus avaldub Kõigevägevama käsi. Siin ta istub nüüd, nagu välgust tabatud puu, elav tõendus sellest Võimust, mis valitseb maailma.“

Ta kõneles edasi suure pühalikkusega.

„Mäletan teda nägusa, elurõõmsa neiuana — tookord tal polnud vähematki sarnadust tolle õnnetusekoguga seal kaljul. Ta vanemad omasid siin talu,“ jätkas õpetaja. „Varsti peale Margareti täisealiseks saamist mõlemad vanemad surid teineteise järgi. Noor pärijanna otsustas abielluda kivilõhkuja Barnaby Higgsiga, kes oli pärit siit lähedalt. Selle abielu üle vangutati pead, sest Barnaby Higgs oli lesk ja oli Margaretist 15 aastat vanem ning omas 12 aastase poja — Fred Higgs. Kuuldavasti olnud Margaret plikana Fred Higgsi hoidjaks ja armastusest lapse vastu ta võtnudki vastu isa kosimise.“

Hüva, Margaret ja Higgs elasid hästi ja õnnelikult mitu aastat, kuni ühel suvel asus nende juurde keegi võõras meremees. Kuna Higgs'ide maja asus kõrvalises kohas ning võõras iial ei näidanud oma nägu külas, ei teatud temast palju. Kuid varsti külanaised hakkasid sosistama, võõras olnud nägus, sirge poiss ja Margaret olevat armunud temasse. See jutt leidis uskujaid, kui ühel õhtupoolikul peale ägedat sõnavahetust Barnaby Higgs ajas tänavale meremehe, kes eemaldus kiiresti mägede suunas.

Samal õhtul kella 10 ajal, kui poiss Fred oli magama heitnud, Margaret olevat kättemaksuks surmanud oma mehe. Selle kohta ei teata midagi kindlat, igatahes jäi Barnaby Higgs sellest päevast kadunuks. Keegi nõrgamõistuslik poiss, nimega Felix, kes sageli õseti loivas mööda metsi, ütles Margareti näinud olevat hommikul kella 3 paiku, kui ta rasket inimkeha seljas kandes läbi tormituule sammunud Severni jõe poole.

See oli ainus tunnistaja Margaret Higgsi vastu. Noor naine ise ei rääkinud sõnagi oma mehe kadumisest. Kuid, nagu juba tähendasin, taevast ise tõendas ta süü.

Kuna Felixi kui nõrgameelse tunnistus polnud seaduslik, politsei ei võtnud midagi ette

Margaret Higgsi vastutusele võtmiseks. See ametvõimude ükskõiksus äratas kohalikkude elanikkude hulgas kirjeldamatut meelepaha. Vabatahtlikult liituti salkadeks ning hakati otsima Higgsi laipa Severni jões. Kaevati üles mõlemad kaldad, kuid Higgsi laip jäi leidmata.

Kuid külaelanikud leidsid teise abinõu süüdlase karistamiseks. Pagari kärü ei peatunud enam Woodside'i farmi ees, lihunikkedus Margaretile liha müümast, jah, see boikott ulatus laialdaselt — kuskil ei müüdnud talle midagi. Ta loomad surid üksteise järele nälga — keegi ei müüdnud talle loomatoitu ega ostnud talt talusaadusi. „Paras talle,“ ütlesid inimesed.

Ühel hommikul, juhuslikult möödudes Higgsi majast, astusin Margareti poole sisse. „Mrs. Higgs, lood teiega pole nii head, nagu nad peaksid olema.“ laususin kahetsedes.

„Ka teieni on juba tunginud see keelepeks?! Oo, see lõugulaksutav, urisev koortekari, mõistmatud nagu loomad!“ ta hüüdis kirglikus vihas. „Ma ei hooli neist! Nad ei hooli minust, miks peaksin tundma südamevalu nende keelepeksust?“

„Aga kuidas tahate elada ja pidada oma farmi?“ küsisin.

„Elasin ja sain leiba enesele ja pojale enne ja saan seda ka nüüd!“ ta vastas julgelt.

„Üks hulga vastu... see on raske, pealegi olete ükski ja kaitseta... Õelge mulle tõtt, Margaret. Kas Barnaby Higgs on surnud?“

Margaret seisis toetunult seinale najale ning vaatas maha. Pikema vaikimise järgi ta vastas õlgu kehitades: „Võibolla ta on surnud. Taevas ise teab seda — mina mitte!“

Järgmisel pühapäeval Margaret ilmus kirikusse uhkelt püstihoitud peaga. Kuna kartsin vaenu- ja pahameeleavaldusi rahva poolt, põimisin oma jutlusse mõne sõna kristlikust ligemisearmastusest ja andestamisest. Kuid mu sõnad jäid mõjutuks ja jumalateenistuse lõppedes Margaret Higgs võeti vastu vilekontserdiga. Pilku heitmata ärritatud rahvahulgale, Margaret alustas kojuteed. Vihane rahvahulk seiras teda. Neil õnnestus kutsuda poisi, Fred Higgsi, Margareti kõrvalt ära vastasleeri. Kogu tee saatsid õnnetut naist ärritatud rahvahulga kisa ja sõimusõnad. Margaret pööras oma kahvatu näo seirajate poole.

„Jatkake!“ ta hüüdis tigea naeruga. „Teie alatud koerad! Häbi peaks teil olema!“

„Kus on Higgs?“ karjuti rahva seast.

„Laskge aga käia, mõistmatud loomad!“

Jõudes Woodside'i farmi juurde, vihane

jõuk piiras maja. Margareti äsjane julgus ja sõjakus haihtus, andes maad piiritule meeletele. Tundis end äkki nii abituna. Ahastuses ta viskus põlvili ja hüüdis kirglikult: „Mis ma olen teinud, oo Jumal, et sa mind nii karistad? Kui olen milleski süüdi, lase mu maja maha põleda, kõik õnnetused tulgu mu peale, halvatus tabagu mind pealaest jalatalani!“ See vanne, mis tuli sügavast sisemusest, oli nii hirmus ja masendav, et rahvas eemaldus vaikselt, jättes Margareti üksi.

Kuid samal ööl põles Margaret Higgsi maja.

Üksi jäädes õnnetu naine oli laskunud sohvale ning palavikuvärinas lebanud seal poolteadvusetult kella üheksani. Siis ta oli tõusnud, et voodisse heita ning värisevad käed olid pillanud põleva lambi.

Uudis põlevast majast levis imekiirelt ning mõne minuti pärast olid kõik külaelanikud rutanud õnnetusekohale. Ilmnes, et Fred Higgs viibis veel põlevas majas. Esimeses ehmatuses Margaret oli hüüdnud poissi ja siis majast välja jooksnud. Poiss oli maganud ega kuulnud ema hüüdu. Nüüd ta seisis appihüüdes akna juures, mis osutus liig väikseks, et sellest läbi pugeda ja õue hüpata. Kuna mõned mehed läksid redelit otsima, Margaret sööstis kõikide ehmataks põlevasse majja, ning meeletehliku jõupingutusega püüdis tõmmata välja aknaraamistikku. Viimaks poolpõlenud palgid andsid järgi ning Margaret ja ta poeg suutsid hüpata aknaavausest õue.

Vürtspoodnik Prince võttis Fredi oma juurde, kuna õnnetu naine, kelle keha ja nägu kaetud raskete tulehaavadega, ööbis tallis oma lõpnu hobuse juures.

Järgmisel hommikul Margaret kutsuti politseiülema juurde ülekuulamisele. Talt küsiti seletust Barnaby Higgsi kadumise kohta ning soovitati puhtsüdamliku ülestunnistamisega kergendada oma sisetunnet. Kuid Margaret istus tummana ja ükskõiksena pingil, õõtsutades oma ülalkeha edasi-tagasi.

Ta näis ikka veel hellitavat hullumeelset lootust pidada edasi oma talu, kuigi elumaja oli hävinud ning loomad surnud nälga. Mõisaomanik teatas talle samal päeval, et ostab ta talu ühes inventariga paraja hinna eest. Kuna Margaretil polnud teist pääseteed, ta nõustus. Ometi ta ei suutnud lahkuda kodukohast. Ämbliku visadusega, kelle võrk purustatud, ta hakkas korraldama uut elujärge.

Kolmandal päeval peale tulekahju ta asus elama mu tütre Niina juurde, kes omas väikese maja pisut eemal külast. Hoiatasin oma tüdrit, sest teadsin, et rahva pahameel võis tabada ka teda, kui võimaldab ulualust kurjategijale, ent mu tütar jäi oma otsuse juurde kindlaks. Margaret sõitis Newporti, ostis omale seapõrsa ja kanu ning tahtis rajada uut ma-

japidamist. Kuid saatus otsustas teisiti. Kui ta läks vürtspoodniku Prince'i juurde tagasi tooma oma poega, keeldus poiss tulemast, öeldes: „Ei, ema! Ma ei taha sind enam iial näha!“

Need sõnad tabasid naist kui noahoop, ähvardades röövida ta mõistuse. Kahvatuna ja abituna ta pöördus poesolijate poole, pomisedes poolkogemata: „Ja ometi oli see mu poeg, kelle pärast ma tegin seda!“

„Tegin seda? Kuulsite? Tegid — mida?“ karjuti rahva hulgast. Tõusis kõrvulukustav lärm.

„Tule oma ema juurde, poiss,“ anus Margaret, „ära ole julm!“

„Mine ära,“ vastas poiss vaenulikult, ässitatuna rahvahulga poolt. „Sa polegi mu ema. Vihkan sind! Häbipuna peaks tõusma supageisse!“

Margaret seisis hetke kui halvatuks. Tõstis käed paluvalt poja poole, vaadates talle kirjeldamatul pilgul. Siis ta pöördus ja murtuna vaarus koju. Sellest päevast piiritu ükskõiksus kõige ümbritseva elu vastu vallutas Margareti. Jättis hooletusse oma põllulapi ja majapidamise ega hoolinud oma välimusest ega rõivastusest.

Kuna Margaret oli aastaid kasvatanud oma kasupoega ning olnud talle korralikuks emaks, ja kuna tundus julmana röövida õnnetult emalt ta poja, politseiülem püüdis mõjutada vürtspoodnikku tagasi andma poissi. Peale mitmenädalalisi kauplemisi Price nõustus viimaks sellega. Veel samal päeval politseiülem Morgan teatas Margaretile ta poja tagasitulekust. Üliõnnelikuna naine ruttas suure saarepuu juurde ning seisis seal pikisilmi vaadates teele, kust pidi tulema Fred. Seal ta seisis tunde, hoolimata ikka tihedamaks muutunud vihmast ja saabuvast pimedusest. Kui Fred Higgs viimaks ilmus, ta leidis oma ema abituna maas lebavat. Väik oli tabanud saarepuud, purustanud ta pilbasteks ning halvanud Margaretil ühe külje. Vaevaliselt lallutades oma halvatu keelega ta palus poissi end tuppa aidata ning juhtunud õnnetusest mitte kellelegi rääkida. Kuid poiss oli juhtunud nii ehmunud, et ta karjude tagasi sööstis külasse, teatades kõigile kurba uudist.

Kui raske võiski olla selle naise sükkoreem, karistus selle eest oli hirmus. Vaevalt oli saanud teatavaks, et Margareti enese vanne oli langenud talle, kui vihased külaelanikud tungisid ta majja. Metsik jõuk oleks vististi toimetanud omakohut õnnetu naise kallal, poleks Margaret veel õigel ajal hädaohtu aimates suutnud pageda kodust metsa. Pettunud jõuk kustutas oma viha ja kättemaksuiha Margareti toakraami kallal, lõhkudes ja purustades, mis ette juhtus.

Järgmisel hommikul leiti Margaret lebamas

haigena Morlepine põllul. Ta toimetati politseisse ja sealt edasi St. Bride haiglasse.

Uuesti ta kuulati üle, manitseti süü illestunnistamisele — kõik asjatult. Naine jäi tummaks nagu tavaliselt. Peale kolmekuulist ravi haiglas Margaret lasti koju. Halvatuse tagajärjel ta parem jalg ja keel jäid kangeks. Õnnetu naise seisukord oli lootusetu. Kuna ta ei omanud penni raha ega sõpru, ta hakkas elama metsinimese elu. Ometi ta ei suutnud lahkuda siit. Millest ta toitis end, seda ei teadnud keegi. Mets, üksindus, tormituuled ja ööpimedus — need olid ta sõbrad. Ta pilk oli muutunud tumedaks ja kartlikuks, nagu metsloomal. Kord ta mõisteti üheks kuuks vangi, kuna ta oli visanud kivi poistesalgale, kes tulnud teda narrima. Kivi oli haavanud üht poistest ning Margaret mõisteti üheks kuuks vangimajja. Üks kohtunikest, kes mõistsid kohut õnnetu naise üle, oli Fred Higgs, kellele keegi salapärane sõber Glasgows oli võimaldanud õpingu Oxfordi ülikoolis ning kes ei hoolinud enam oma võõrasemast.

Mõne nädala eest saabus siia uus Glanna mõisa omanik mr. Ogden. See karmide näojoontega ja valjude silmadega mees omab kuldse südame. Ta on väga palju head teinud meie vaestele. Kuulnud õnnetu Margaret Higgsi loo, ta otsustas võimaldada naisele oma mõisas prii korteri ja ülalpidamise. Kuid pole nii kerge võita inimese usaldust, kes igas inimeses näeb oma vaenlast, kes metsaüksinduses muutunud ise metslaseks.

Nii palju jutustas mulle hõbepäine mr. Somerseti õnnetu Margaret Higgsi saatusest.

Seega polnud aga veel lõppenud Margareti kannatused. Ta uus kodu oli valmis ning naine nõustus sinna asuma, õnnelikuna, omada jälle peavarju ning magamisaset, kui Severni äärest leiti kaevamistöodel mehe jäänused. See oli sama koht, kus 15 aasta eest nõder Felix oli näinud Margaret Higgsi mehe laibaga õlal. Polnud mingit kahtlust — Higgsi laip oli leitud.

Jälle vangistati Margaret Higgs. Kuuldes seda, sõitsin rongil St. Bride'i osa võtma kohtuistungust.

Margaret Higgsi kohtumõistjajaks olid Fred Higgs — hea välimusega, umbes 30 a. mees ja mr. Ogden, Glanna mõisa uus omanik.

Margaret ise istus tuimana ja osavõtmatuna nagu raidkuju. Kuuldavasti ta oli uurija ristküsimuste all tunnistanud end süüdi oma mehe tapmises.

Mis mulle aga eriti silma torkas, oli Glanna mõisa omaniku närvilisus. See suur, tugev, valjude näojoontega mees näis olevat ärritatud suurimal määral. Ma pole veel iial näinud kohtunikku, kes nii kirglikult ja kannatamatult püüab tõendada kaebeluse süütust.

Kui kaasistuja kummardus mr. Ogdeni poole, et avaldada oma arvamist kaebeluse süütküsimuse kohta, hüüdis mr. Ogden teravalt: „Pidage suul“

Kaebelune võpatas. Ühetasane ülalkeha pendeldamine lakkas, suuril imestanud silmil ta näis vaatlevat mr. Ogdenit.

Kaebeluse saatus näis olevat otsustatud. Vannutatud mehed saabusid nõupidamiselt ning teatasid oma otsuse: „Kuna pole kahtlust, et Severni äärest leitud jäänused kuuluvad Barnaby Higgsile —“

Mr Ogden oli ärritatult püsti tõusnud ja hüüdis: „Kuis võite selles nii kindel olla, härrased, kui siin seisab Barnaby Higgs ise elusana ja tervena teie ees?!“

Käed, mis vana mees meie poole sirutas, värisid tugevast meeleliigutusest, pisarad pimestasid ta silmi. Kuulsin oma kõrval istuvat mr. Somerseti hingavat sügavalt ja soosistavat vapustatult: „Suur Jumal!“ Närudes kogu süüpingil hüppas jalule, vaadates hullumeelsel pilgul enese ümber.

Tekkinud sügava vaikuse katkestas mr. Higgs ise. Sammunud võre juurde, ta algas oma jutustust, alul valulise ärritusega, siis aegamööda rahunedes, kuni ta kõuehäälega pöördus oma pojale, nimetades teda halvaks, tänamatuks pojaks.

Ta oli sama Barnaby Higgs, kes lahkunud 16 aasta eest kodumaalt ning ta imestas, et keegi ei tundnud teda enam, kuigi oli vaid ajanud maha oma habeme ning vananenud 16 aasta võrra.

Ühel suvel tulnud tema tallu meremees John Cheyne — Higgsi õepoeg, ametivõimude poolt tagaotsitav isik, kes varjas end Higgsi juures. Kuid juba mõne päeva möödudes Higgs muutus armukadedaks.

„Kuigi Margaret vandus, et Cheyne ega tema vahel polnud midagi, ma ei uskunud seda ega usu seda ka praegu, kuna nägin selgesti, kuid John Cheyne püüdis suudelda mu naist. Veel samal päeval kella poole nelja ja nelja vahel ajasin poisi välja oma majast.“

Meremees lahkus, ent kella 10 paiku õhtul ta ilmus tagasi nõudes sisselaskmist. Higgs keeldus. Tekkis äge sõnavahetus. Meremees tungis vägivaldselt tuppa ning lõi Higgsile rusikaga hoobi näkku. Mõlemad mehed tormasid teineteise kallale, jagades rusikahoope, kuni John Cheyne, kes omas nähtavasti nõrka südant, varises surnuna kokku.

Mõni minut peale Cheyne surma saabus koju Margaret, kes käinud külas oma tädi juures. Ta kiljatas valjusti, nähes surnud meest maas.

Higgs oli meeleheitel. Teadis, et teda ootas selle teo eest võllas. Kui Margaret oli istunud pikemat aega liikumatult nagu kivi, ta

5-ball Tartus

Hr. Lill, prl. M. Klein, hr. V. Fismann, hr. Grün Tallinnast.

Prl. Thoberg, ar. Lind, pr. Lind, pr. Normann, dr. Sinka, dots. Normann, pr. Sinka, hr. Odrats.

Liis Lindau, H. Piller, pr. Oja, pr. Tubin, hr. Krauda, hr. Sarap, hr. Sutt, H. Chuli, pr. Sarap, Karl Ots, Ees - Arno Niitof.

Pr. Paabo, hr. Paabo, pr. Miller, hr. Miller, pr. Uin, hr. Uin, pr. Prii, Tõugumises reas paremal pr. Erna Raag.

HENRY LAVEDAN

Kui ta oli poisike

„Tahad teada, milles asi seisab?“ küsis madam de Prèey oma abikaasalt. „Hüva, tahan seda öelda, kui soovid kinkida mulle oma tähelepanu. See nõuab veidi aega.“

„Ma ei kavatsen anda, vaid tahan seda anda,“ oli mehe jääne vastus.

„Hea siis küll“ — naise värisev häääl väljendas ta endavalitsemist — „asi seisab selles, et elu sinuga on muutunud täiesti võimatuks ning ma olen otsustanud jätkata seda vaid homseni ja mitte kauem. Sina oled auväärt mees; ma vabalt tunnistan seda. Mul ei ole sulle ette heita mingit nõrkust. Enda suhtes võin öel-

da samuti, et olen sulle olnud truu sõnas ja teos sellest peale, kui seisime altari ees. See-ga oleme tasa. Pahe on see, et meie iseloomud on täiesti lah-kuminevad. Ma tean väga hästi, et on vähe inimesi, kes täielikult üksteisega sobivad. Kuid meie juures on asi väga äärmine. Iga lihtsaimgi asi, mis mina teen, ärritab sind.

Kui ma kõnelen, ma ärritan sind. Kui sa naerad, hakkab see mulle närvidele. Ka mõ-leva vaikimine on meil raske. Sa tahad, et oleksin lahke, kaastundlik sinu vastu, kui sa kukud ehk kaotad kaardimän-gus. Sa oled närviline, ärritud kergesti ja oled ebakindel. Sa

ei suuda taluda vähematki vasturääkimist, ja kui ma üt-len midagi, mis ei huvita sind, siis ei lase sa minul kõneleda lõpuni. Kõik minus ärritab sind: minu jalaastumine, viis kuidas ma riietun, minu liigutused, kõik, mis on iseloomus-tav minule. Sul ei tarvitse sa-lata seda. Praegusel hetkel ma pean võimalikuks, et võik-sid mind isegi aknast alla vi-sata, pea ees.“

„Kas tõesti?“ ütles monsieur de Prèey.

„Jah, mu sõber, olen tulnud otsusele, et parem on teha lõpp, mitte vaevleda edasi ning jat-kata ebaõnnestunud katset. See pole minu ega sinu süü. Ehk

teatas oma otsuse: Barnaby Higgs pidi põgene-ma, kuna tema ise tahtis mätta John Chey-ne laiba.

Higgs nõustus. Nad leppisid kokku, et igal ööl kohtavad metsas ning Margaret tea-tab talle, milliseks kujunes seisukord vahe-peal.

Higgs põgenes. Margaret mattis John Chey-ne laiba Severni kaldale — ükski inimene ei murdnud pead John Cheyne kadumise üle. Kuid Higgs ei ilmunud kohtamisele. Kuulu-jutt, et Margareti oli nähtud kandmas mehe laipa, tungis temani. Meeletus hirmus ta pa-ges Liverpooli ja sõitis seal laevaga edasi.

„Nii jätsin maha oma naise ja pagesin Lõu-na-Aafrikasse,“ jätkas Higgs. „Töötasin pale-higis hommikust õhtuni, et sumbutada sise-tunde piina oma pelgurliku põgenemise pä-rast. Ma ei julenud isegi kirjutada oma naisele, tahtsin jätta ta arvamisele, et olin sur-nud.“

Ma ei teadnud, et Margareti süüdistati minu tapmises. Arvasin, et ta elas rahulikult edasi oma talus, leides abi ja tuge pojalt. Kuid poeg — see mees seal — hülgas oma ema! Kõik kannatused ja vintsutused, mis vaene naine pidanud taluma, pole midagi valu kõrval, mis valmistab talle poja julmus. Ja ometi oli see Fred Higgs, kelle pärast Margare-t tegi seda kõike. Tol saatuslikul õhtul ta ütles mulle avameelselt: „See ei sünni sinu heaks, Barnaby, ei, teen seda Fredi heaks, sest ma ei taha, et vaest poissi nimetataks mõrvari pojaks!“ Ning ta varjas tõde Fredi

ja maailma ees — kui kaua? 2 kuud? 10 kuud? Kuna Fred oli talle hea seltsiline ja ustav poeg? Ei, ta varjas seda saladust 16 aastat, kuigi Fred käitus metsalisena.

Kaaskodanikud! Me räägime nii palju Kristusest ja kristlikust ohvrimeelest ja li-gimesearmastusest. Siin seisab meie ees ris-tiinimene selle sõna õilsamas mõttes! Ja mis oleme meie teinud? Oleme puistanud talle okkaid teele, loopinud talle kive, teinud ta elu talumatuks. Isegi Jumal taevast, keda öel-dakse olevat kõikide isa ja avitaja, oli pöö-ranud oma pale õnnetult naiselt. Ja kui ta siis tummana ja imestatuna seisis suletud uste ja suletud südamete ees, ta pidi nägema, et see, kelle heaks oli end ohverdanud, hülgas teda. See naine on tühjendanud kibedusekari-ka põhjani, meie kõik mõistame, mis ta on kannatanud ning teame, miks ta tunnistas end süüdi: Vaikne vangikamber pidi näima talle paradiisina metsakoobaste kõrval.

Mu vaene naine! Nüüd on lõppenud su kannatused. Su elulõpp olgu ilus. Nüüd-sest peale mina hoolitsen su eest. — Vang on vabastatud! Annan end kohtu korraldusse John Cheyne tapjana.“

Õnnetusekogu süüpingil sirutas käed oma mehe poole, halvatud keel püüdis vormida sõ-nu... ning äkki Margaret langes kui välgust rabatuna kokku. Ta tõsteti üles ja kanti kõrvaltuppa. Kohus katkestas istangu. Kõik elluäratamiskatsed jäid tagajärjetuks. Margare-t Higgs oli vabanenud oma kannatustest.

on see meie mõlemi süü. Olgu kuidas on, kuid see on tõik. Meie pole loodud üksteisele ning ma tunnen, et õnn võib tulla kumbagi meist eraldi.

Õnneks meie juhul miski asi ei seisa teel sõbralikuks lahkkuminekuks. Meil pole ühtki last. Kummagil on oma paras sissetulek. Ma ei taha sulle pidaada jultust, sest oled läinud teed mõnda, nagu kõik Prècyd isadest poegadeni, ning et sinu vanemad, nagu sa ise oled õelnud mulle, pole suutnud üksteisega kauem elada, kui kaks nädalat. See on üks põhjuseid, miks sa oled ainuke poeg... Ma näen, et kaldun asjast kõrvale. Tahan nüüd minna oma erakorterisse, et mõelda kuidagi kõige paremini korraldada meie lahutust.“

Monsieur de Prècy oli selle kõne võtnud vastu sõnakestki lausumata. Vahest sekka ta oli kehitanud vaid õlgu, tõmmanud viiltu oma kokkusurtud huuli, kõhatanud kord või paar sügavalt, ning jutu keskkohas tõusnud üles ning hakanud kõndima toas edasi-tagasi, käed seljal nagu Napoleonil, kui asjad ei läinud kõige paremini. Kui naine lakkas kõnelemast, ta peatus talle näkku vahtides ning küsis ilmega, millesse paigutas võimalikult palju haavatud väarikust:

„Kas lõpetasid?“

„Ma lõpetasin. Kõik on lõpetatud.“

„Olgu siis nii, mu kallis. See on üks lõpp, millel, nagu ma nõustun, ei või olla enam uut algust. Sa soovid seda, seepärast lahkume, ning püüame olla õnnelikud omal viisil.“

„Oh, sa võid võtta omale vabaduse näidata end õnnetuna kui tahad.“

„Täna. Ma keelan sulle teha samuti endaga.“

„Ma pole kunagi unistanud nii talitada. Kui lahkun, siis tähendab see, et saan enda käskijannaks. Lohuta ise end. Ma pole suutnud lohotada sind, kui olin kodus, veel vähem suudan seda siis, kui olen kaugel ära.

Kas see on kõik, mis sul on öelda?“

„Ei. Kui me otsustame lahkuda ilma, et teaks kuhu see katse viib...“

„Seda teame väga hästi. Esiteks rahu, siis vanadus, siis kalmistu.“

„Lase mind lõpetada. Asi seisab selles: me võime teha nagu tahame, kuid pole mingit mõtet teadustada tervele maailmale meie korraldusist. Võime pidaada kogu asja endile. See on, mida ma mõtlen, ja kujutlen, et nõustud sellega!“

„Hea, võib olla; kuid lõpuks maailmal on õigus seda teada.“

„Kuid mitte kohe. Hiljem. Ja hiljem on see vähem hämmastav. Nimelt seda tahaksin ma paluda: enne kui korraldada lõpulikku lahutust, laseme asju minna nii, et sõbrad mingit muudatust ei märkaks ega keegi ei hakkaks kahtlustama.“

„Kuidas kavatsed seda teha?“

„Kui sul on kindel kava minna ära homme, siis mine. Kuid ära mine sõprade juurde maal ega mujal. Mine Inglismaale. Mine Meneaux juurde ja ole mõni aeg seal. Ütleme kaheks kuuks. Madam Bernard, kes, nagu tead, oli majahoidjaks minu vanemate juures, elab praegu veel seal väikeses lossis. Ta võtab sind vastu ja hoolitseb su eest ning teeb kõik sinu heaks. Ning ütle talle, et ma tulen hiljem järele.“

„Mida, muuseas, sa sugugi ei kavatse teha.“

„Ei. Kuid pead ütleva talle. Koht on meeldiv, hästi korraldatud, umbes kakssu miili Guerandist ja Batzi linnast. Sa pole sinna kunagi julaga saanud. See on perekonna loss ja minu poisikesepõlve kodu, ning nüüd on harukordne võimalus vadata seda, enne, kui lõpulikult läheme igaüks oma teed. Kui laseme minna sel võimalusel, ta ei tule enam tagasi. Nõustud? Kas võin arvestada seda?“

„Sa palud mind küllalt viisakalt, tõepoolest, küllalt meeldivalt, ning ma tahan lahkuda sinust hea mälestusega. Tele-

grafeeri madam Bernardile. Ma tahan minna Meneaux'sse ja jääda sinna kaheks kuuks.“

Vahetati veel mõned vähesed sõnad, kaunis lühidalt ja, võin kinnitada, kahtlase külmuse väljendusega.

„Täna. Head ööd.“

„Jumalaga — see on jumalaga.“

Nende hääled ei värisenud. Mitte vähimatki. Kuid nende südamed, nende vaesed, hingetud südamed... Kumbki neist mõtles eraldi: „Kas see on tõik? Kas me tõesti sel hetkel lahkume üksteisest jäädavalt? Me näeme seda, mu väike tüdruk. Me näeme kord, mu leedi.“

Kõige peale vaatamata madam de Prècy lahkus järgmisel päeval.

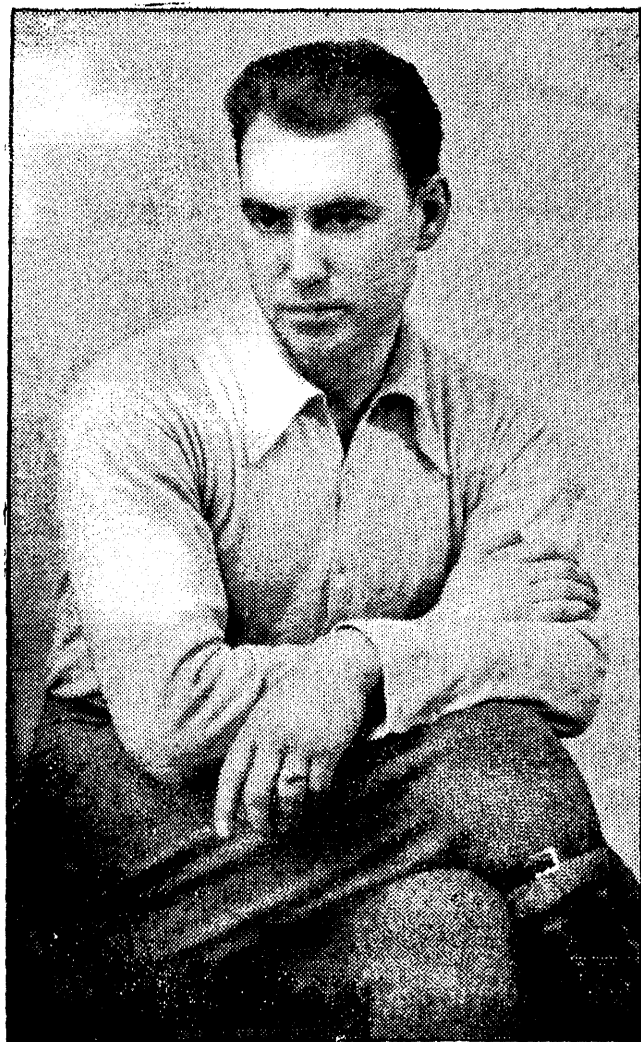
Kas ma ütlesin, et see oli kevadel mai kuu keskpaigas, kui ta alustas reisu Meneaux poole, hommikul, mil õhk on veel täis aprilliku jahedust ning päikesekiired pole saavutanud veel täit tugevust? On väga vaimustav seista naeratava mere kaldal, kui kevad on alles noor nagu kõndima õppiv laps.

Madam de Prècy veetis kaks päeva oma korteri järelevaatusega. Ta valis elamiseks ruumi, kust ühel pool paistsid kaljud ja teiselt pool sügav männimets lakkamatult mähises tuuleõhu paitustes.

Alles siis, kui ta oli kõik oma asjad asetanud kohtadele ja tundis end nagu kodus, hakkas ta korraldama omi mõtteid.

Neile, kes põgenevad, olles teinud läbi moraalse kriisi, loodus pakub hinnalisi kinke. Ta korrapärasus sunnib meid külmendada oma südamelööke ning looma korda oma tegudesse.

Madam de Prècy vaatas tagasi oma elule kuni kõige varimate aegadeni, oma lapsepõlvele, koolipõlvele, esimestele tantsudele, abiellumisele. Ta elu oli olnud romantikata, ilma lugudeta, väga tavaline, kus polnud suuri rõõme ega suuri muresid; midagi, mis oleks kuidagi tähelepanuväärne. Saatus oli

„Draamastudio“ teatri näitleja hr. R. Kalk ja
prl. Trigo Lintrop (Mõisakülast) kihlusid.

talle korraldanud kõik välja-
kannatavalt. Igal ööl üheksa
aasta jooksul ta oli jäänud ma-
gama salajase lootusega, et
homme tuleb mitte keegi —
ta oli liig põhjalikult aus sel-
leks — vaid midagi. Üheksa
aastat hommikuid oli möödu-
nud, mitte midagi tuues. Järk-
järgult tema ja ta abikaas olid
muutunud pettunuiks ja võib-
olla, mees samuti kannatas ühe-
taolisusest, mis võib närvilise
iseloomu viia välja roopast põ-
genemise näol.

Tema abikaas ei olnud mees,
keda oleks kergelt võidud ära
tõugata: tugevasti intellektu-
aalne, kuid ilma, et oleks sel-
lega uhkustanud. Äärmiselt aus
ning vahetevahel õrnasüdamli-
ne. Täiesti väljakannatav
igatpidi. Kuid võimatu koos-

elamiseks. Vaatamata tekkinud
olukorrale ta siiski ei kahjat-
senud, et oli astunud selle sam-
mu. Ta ei võinud pidada küll
end õnnelikuks, kuid oli selles
rahulikus ajajärgus, mis on
õnne celmänguks. Kõike ei või
saada korraga.

Meeleldi ta viibis madam Be-
nardi seltsis, ega kartnud kao-
tada oma aupaistet. Harilikult
ta oli väga nõudlik teenijate
suhtes ning ei lubanud mingit
familjaarsust. Kuid peagi ta
tundis, et madam Benard pole
sugugi teenija. Ta oli kasvata-
tanud üles monsieur de Prècy.
Kuuluvus ühte külla teeb ini-
mesi sarnasteks. Madam de
Prècy ja vana leedi said peagi
headeks sõpradeks, kuna vii-
mane — (valgete juustega ja
mustade rõivastega) — oli vä-

ga hea inimene ja väga hea elu-
tundja.

Näidates madam de Prècyle
lossiruumi ta kõigepealt viis
teda ühe ukse juurde ning üt-
les: „Tahan, et näeksite kõike,
mis puutub härrasse, kui ta oli
veel poisike. See on tema män-
gutuba.“

Ta avas kapid, mis olid täi-
detud igasugu klounidega ja
trummidega ning sõdurite ja
relvadega, liigutades ja näida-
tes neid kõiki.

„Need olid ta mänguasjad,
kui ta oli alles päris nooruke.“

Vaadake, madam,“ ütles ta,
haarates kätte ühe pupe purus-
tatud ninaga. „Tal oli isegi
pupe, nimega Pochette. Ta ar-
mastas suudelda seda ning üt-
les: „Ükskord ma nain ta.“

Madam de Prècy ei õelnud midagi.

„Kõik see on teie südamele lähedal, ma usun.“

„Jah, madam Benard.“

Seepeale vana naisterahvas läks jutukaks. Ta näitas ruumi, kus monsieur oli maganud, unustas enda ning kõneles temast kui Loui'st ning madam de Prècy'le oli imelik kuulda tema huulilt nii lähedast nime, mida ta juba kui võõras kaua polnud enam tarvitanud. Ta nägi mehe õpperuumi, tema õppe- raamatuid, kaustikuid, kuhu ta oli kirjutanud oma esimesi tähti ja lauseid. Madam de Prècy võttis ühe kaustiku ning hüüdis vaimustatult: „Vaata, vaata kui ilusasti ta kirjutas isegi siis, kui ta oli veel nii väike.“

Madam luges suuri laiu tähti:

„Armastage üksteist.“

Siis ütles ta: „Ma tahan veidi minna välja õhu kätte. Siin on liig umbne.“

Nad väljusid vaikides. Värske meretuul pani männid mastidena kõikumama. Valged pilved lendasid taeva all. Kaks naist jalutasid järvekese kaldal, mille sini-rohelisel pinnal ujusid kaks luike, valged, liigutusteta, mütoloogilised: Jupiter ja Juno.

Madam Benard ümises kuuldavalt:

„Selle järve peal härra käis paadiga sõitmas, kui ta oli veel poiss. Ühel õhtul ta peaaegu oleks hukkunud. Ma ei unusta seda oma elu otsani.“

Jõudnud pargi kaugesse lõpu, kus oli üks vana, rohelineks tõmbunud poolringis pink sirge seljatoega, millest kahel pool oli kaks posti vaasidega, madam Benard seletas: „Siin ta armastas istuda ja lugeda.“

Kui nad läbistasid juurvilja- aia, näitas ta ühele maatükile ning sõnas: „See oli tema väike aed.“

Ja kui nad olid jõudnud hoo- vi ning läbi avatud ukse nägid talli seinal sadulaid, ütles madam Bernard: „Seal oli harilikult Boniface.“

„Kes oli Boniface?“

„Tema poni.“

Tükk tüki järele kogu ümbruskond oli samal kombel täidetud väikese mängiva, jooksva, töötava, lugeva, kirjutava Louis'ga. Nad käisid kõikjal, ning madam de Prècy ei saanud teha sammugi, ilma et ei oleks kohanud teda: lühikes- tes pükstes, päikesest pruuniks põlenud jalgadega ja paljaspäi.

Ja hiljem istudes saalis, kust paistis meri oma ääretuses, madam Benard jutustas oma isanda poisipõlve loo.

„Te teate, madam, tema vanemad olid väga kummalised inimesed. Te ei tunnud neid. Mina küll. Nad ei leppinud kokku. See ei tulnud mitte sellest, et kumbki neist oleks olnud halb inimene, vaid nende iseloomud olid niivõrt erinevad, et nad elasid alati lahkus. Kas võib olla midagi hirmsamat? Kui isa oli kodus Pariisis, ema oli reisil, ja kuna mõlemad tahtsid endale Louis'd, nende ainukest last, ja nad selles asjas kokkulepet ei saavutanud, siis saatsid nad lapse minu juurde. Ma olin talle kõik. Ma kasvasin ta üles ja andsin talle oma parema. Tema mõlemad vanemad surid varakult. Ja vaene laps kurvastas nende pärast nagu oleks ta neid tundnud hästi. Ma ei taha neid noomida, kuid ma tean — kui mina suren,

siis ta minu pärast küll nii palju ei nuta.

Ma jutustan teile seda kõike, madam, seepärast, et kui ta pole teile kõnelenud, te siiski peate teadma seda ja peate teda mõistma, kui ta mõnikord on närviline, kummaliselt raskemeelne. See pole tema süü, see süü langeb sellele ajale, kui ta oli poisike. Kui tal oleks olnud teistsugune poisipõli, ta oleks olnud teistsugune mees.“

Seda ja palju muud, ilustatud paljude üksikasjadega ja anekdootidega, jutustas madam Benard, nii et jutlemine kestis hilisõhtuni. Sügav hämarik ümbritses mõlemad, kuid kumbki ei mõelnud lambi peale. Nii madam Benard ei näinud, kuidas madam de Prècy pimeduses sageli pühkis oma silmi.

Kui lõpuks madam de Prècy tõusis, ütles ta: „Kõik, mis te olete kõnelenud mulle minu abikaasast, meeldis mulle nii väga, mu hea madam Benard.“ Ja kui ta soojalt pigistas tema kätt, ei pannud see madam Benardi sugugi imestama. Samuti see, et talle anti telegramm, mille pidi kohe toimetama Guerandi postkontorisse, viivitamatult edasisaatmiseks Pariisi.

Mis oli selle telegrammi siisu? Sel on vähe tähtsust. See jõudis Pariisi juba samal õhtul ja monsieur de Prècy tuli järgmisel päeval.

Töeteri

Friedrich Šiller.

Külvaja.

Vaata, täis lootust sa usaldad mul- lasse kuldase seemne, oodates kevadel rõõmsasti tärkavat orast. Õegade vaku sa aga vaid tegusid puistata kahtled, mis, kui tarkus nad külvab, jäädavalt õitsevad seal.

Kaks voorusteet.

Kaks on teid, mis saadavad Inimest vooruse tippu; lukkub neist sinule üks, siis avaneb teine. Õnnelik võidab nad teoga, taludes kannatlik. Õnnelik, keda siin saatus neil mõle- mail armuga saatis.

Suurim.

Otsid sa kõrgeimat, suurimat? Taim seda õpetab sulle; tema mis tahteta on, tahtega ole sina — see on kõik!

Nooruse allikad.

Uskuge, mulnasjutt pole see: nooruse- allikas voolab järjest ja tõesti. Küsite kus? Eks kunstis ja luules.

Laps hällis.

Õnnelik imik! Sul hälliski on veel ääretult ruumi. Kasva kuld meheks, ja kitsaks jääb ääretu maailmgi sulle!

Tõlkinud P. Grünfeldt.

Ülal: Tallinna Äriteenijate Ühingu ball Kauband. - Tööstuskoja ruumes.

Keskel: Eesti artistid Soomes „Suomen Tivoli’s”. Seisavad vasakult — Ernst Peerna, prl. Kertu, Konstantin Kala, Herbert Loots-Kala, prl. Ludmilla Kiselev-Kala, hr. Immonen ja Oskar Kala. Ees istub pr. Kala poja Eediga.

All: Tallinna gaidide maleva austapäeva puhul. Gaidide Tallinna maleva juhte. Esimene rida: prl. G. Lund (külaline Taanist), proudad Hannikat, Asarov ja Patte (vanematekomitee liikmed), prl. Karik (maleva juht). Teine rida: rühmajuhid prl-d Tari, Preikoff, Lahi, (abi), Isok (abi), Karro, Tomson, Sergo, Viitman; Lelle. Kolmas rida: prl-d Freiberg, Aljasmets, Uus. Neljas rida: prl-d Metslov, Muri, Jeremejev van., Vent sel, Jeremejev noor., Fennert, Kamal, Arro.

Taaralinlaste huvitavamaid harrastusi

Harrastus, millega Tartus tegelevad peamiselt mehed.

Kel jätkub püsivust põrantseda tundide viisi puust vigureid, liigutada neid teo kiirusega ja mõelda, mõelda, mõelda? Naistel kindlasti mitte, seks on naised püsimatud ja mõelda pole kah suur asi, kuna see juba kosmeetilistel põhjustel ei ole soovitatav (teeb vanaks).

Oma matemaatilisi oskusi rakendab praktiliselt tegevusse dr. phil. nat. Nuut, Tartu ülikooli matemaatika dotsent. Ta maletab — ja maletab nii hästi, et on maletanud end Tartu malemeistriks. Dr. Nuut mängib rahulikult, ei satu lambi palavikku, ei vihasta, on üldse nagu ühel meistril on sobiv olla. Dr. Nuuti kui Tartu tähtsaima maletaja ümber keerlevad need teised maletajad. Nii on siin veel ilmastiku ennustaja prof. Frišch. Mängib ka kaunis rahulikult, kurvastab kergelt kui kaotab, rõõmustab mõõdukalt kui võidab, sest ega malejumalust tohi irriteerida oma temperamendiga. Peale male harrastab prof. Frišch ka flöödimängu ja sel ajal leidub tal Tartus vaevast ühtki võistlejat. Kogu oma elu ja tuleviku malele on annud hr. Kerge, kes on valmis mängima igalhega ja igal ajal, olgu või kell 5 hommikul. Tublid maletajad on ka Vendelin, Tiedt, Kodres, vene preester Kimmel. Ekstaatiliselt ja poeetiliselt mängib Paul Viiding. Vihastab nii, et kohvik kõmab, kui näeb, et mõni kiivitaja s. o. pealtvaataja segab mängu. Temporikast maletamisi

harrastab hr. Lukk „Vanemuisest“. Ei saa partner mängida küllalt kiiresti kaasa, siis jätab Lukk ta sinna paika „mõtlemata“. Male harrastust „korjamise“ harrastuse kõrval põeb pensioneeritud õpetaja hr. Lorenzohn. Kui sajab vihama ja kui ei saa õngitseda, kui kala ei võta, siis jääb järgi malemäng. Hr. Rekan ja raamatukaupmees Raudsepp maletavad sageli kahekesi. Nooremast maletajate generatsioonist võiks märkida hr. Tulevat, vanemast dr. Bernakoffi ja ülikooli lektorit B. Pravdinit. Väga tõsiselt ja asjalikult mängib hr. Weckram. Võtab kõik kaotused südamesse ja süüdistab just kiivitajaid, sest nendeta võidaks iga partii. Endine üliõpilaskonna meister Mühel kujutab musikaalset maletaja tüüpi. Terve malepartii kestvusel ta harrastab laulukuasti ja talt võib kuulda kogu eesti rahvalaulude repertuaari — moodsad šlaagerid ja ooperi aariad.

Üldiselt on ometigi kogu malekultuur Tartus tugevalt läinud alla, sest domino on võrgutanud palju enese juurde. Vanasti mängiti ikka oma 10 partiid päevas. Agu vihastumine kiivitajate üle on püsinud endiselt. Kiivitaja s. o. säärane malekunsti harrastaja, kes ise küll ei mängi, kuid segab teisi. Tuleb ja vaatub, siis keerub veidi ära, kuid tuleb uuesti tagasi, mõtleb kaa-se, annab nõu, kritiseerib mängu ja on lõpuks kogu sellest kunsti strateegiast nii sisse võetud, et kipub ise tõstma malendeid.

I rida (vasakult) — prof. Friš, dr. Nuut, hr. Kerge, viies — lektor B. Pravdin, hr. Lukk. II rida, kolm viimast paremal — härrad Kibberman, Tiedt, Eller. III reas esimene — hr. Vendelin.

Ent — me sulelisele maleturniirile on aeg teha lõppu. Elu on liiga lühike, et viibida kaua male võlude man. Tartlasil on veel teisi harrastusi ja lemmik-alasid. Vaadake, millega veedab vaba aega Tartu riigikohtunik Märt Taevere.

Tõe ja õiguse rahvaist me juba teame, et härra Lõo on kange luuletaja ning hr. Taevere pole ka midagi vähemat kui suisa maalikumstnik. Ta maastikke on nähtud „Pallase“ kunstinäitustel ja arvustus on vaadanud neile päris heatahtlikult, kuna ta aastajad on olnud kaunid ja meeldivad. Taevere harrastab maalikunsti suure innuga. Terve ta korter on täis seda harrastust. Saalis jätkub ruumi ta enese teoste kõrval ainult paarile Mäe maalile, muidu on kõik puha hr. Taeverelt endast. Maalimises eelistab ikka maastikke ning kui hakkabki maalima portreesid, siis, nagu ütleb ise, muutuvad needki maastikeks. Iseäranis aga meeldib Taeverele maalida veekogusid, muidugi mitte veeklaasi, vaid juba hästi suuremas kvantumis, nagu seda võimaldavad järved, jõed, mere killud.

Sama privaatse ja erakliku iseloomuga on proua Järve-Sarepera harrastus. Ise tegelik hambarst, kelle ooteruum alati tulvil rahvast, tundub kui ei jätkuks sel šarmikal ning elegantsel daamil aega harrastusiks, oma eluks. Kuid ometigi. Proua Järve armastab tegeleda antiikse

mööbli kollektioneerimisega

Armas jumalus juhused on talle võimaldanud hankida oma salongi jaoks vägagi haruldasi mööbleid. Üks huvitavamaid on peeglikapi, mis on valmistatud kilpkonna luust ja kõik puha käitsi ilustustega. Mööbli kõrval armastab proua suurendada oma miniatüüride, maalide ning vananegete gravüüride kogu. Ka siin leidub tähelepanu vääri vaid eksemplare nagu hollandi meistreid, sakslasi jne. Varemalt on proua tugevasti tegelenud klaverikunstiga ning esinenud isegi avalikkuse ees, ent elurütm on selle harrastuse paisanud kõrvale ja nii on proua Järve alles nüüd uuesti saanud tagasi selle lemmiktegevuse juurde. Lisada tuleb ka, et proua on hea tennisemängija ning tegeleb nagu iga moodne naine kehakultuuriga.

Harrastus, mis pole sugugi igapäine.

Viimase viieballi „soomusnaine“, „Vanemuise“ primadonna ja operetilavastaja proua Elli Stukis lööb uperpalli mu ootuse küsimusele: mida armastate te teha, kui teil on vaba aega? „Kui mul on vaba aega,“ vastab proua kelmikas hää, „siis ma meelsasti... joodan vasikaid.“ Loomad on üldse proua Stukise lemmikud, olgu nad missugust kasvu tahes. Vasikad on aga ta spetsialiteet ja nende pärast on tulnud lüüa päris perekonnalahinguid. Nii on Stukistel 4 kilomeetrit Tartust eemal talukoht, mis aga hr. Stukise arvates ei sobi sugugi vasikate kasvatamiseks. Erilist rõõmu valmistavat vasikate jootmine. Olevat lihtsalt kohutavalt kena, kui säärane maa ilmsüütus pistvat pungissilmse näo ämbrisse või künnasse ja siis luristavat juues kõige muhedamalt. Veel harrastab proua lapsi, nendega askeldamine olevat hirmus kena. Omal

Pr. Järve-Sarepera oma kollektsoonide keskel.

ajal olnud lemmikalaks pärsia vaipade kudumine, kuid ise peab seda kallakut oma elus moehaiguseks, milleks teda ahvatlenud ümbrus proua Nanderiga eesotsas.

Närviarst dr. Hion, populaarne rahvaülikooli lektor ja Tartu Draamaseltsi alfased ning omegasid, harrastab suurejooneliselt teatrit. Suviti on harrastuseks veel kalastus ja võrkpall ning matkamine, millisteks tegevusteks oma suure organiseerimise võime tõttu koostab ikka suuri seltskondi. Võrkpall kell 6 hommikul suvel Tartu peal kõlas umbes samuti nagu five o'clock talvel. Üks aga, millega hr. dr. tegeleb igasugusele ilmastikule, meeolule ning partnerile vaatamata on psühhoanalüüs, nii salongilises kui ka enam-vähem teaduslikus vormis. Magister A. Masing ülikooli õppejõud ning ise alaline õppija, on võlutud primitiivrahvastest, kuna kultuurrahvad olevat läinud tema tähelepanekute järgi seenetama. Seetõttu on ta näiteks vabal ajal teinud suuri Vaikse ookeani stuudiume, esialgu igasuguse kättesaadava kirjanduse kaudu. Üldiselt on mag. M. mitmekülgne. Harrastab luuletamist, valmistab oma raamatu väljaandmisele, joonistab, peamiselt akte ja lilli, siis... teeb teaduslikku tööd. Dr. Põboli lemmikalaks on haasimine. Võib välja provotseerida kõige võimatuid olukordi, kuid ei andesta kunagi neile, kes neis provotseeringuis jätavad ta enda pigisse. Armas mina peab olema ikka säilitatud heolus. Ja ammugi ei tohi jätta märkimata kui väga hr. Põbol armastab tantsida. Eriti spetsialiteet on talle idamaine tants soolona ning valss tuuridega. Pidulikudel koosviibimistel, mis sisaldavad tantsu, võib alati näha hr. dr. Põbolit kõige innukama ning temperamendikama tantsijana.

Elka.

Hiline külaline

(687. lenekülje järg)

Ta oli aeglaselt laua tagant välja tulnud ja seisis nüüd Reinhardti ees. Mees vaatles teda varjatud uudishimuga. Masha Leontjeva polnud mitte ainult ilus, ta omas ka laitmatu kehakuju ning kuigi oli rietatud lihtsalt, ta mõjus peaaegu elegantselt. Nägu oli kergelt puuderdatud, huuled üle tõmmatud tagasihoidliku punaga.

Ernst Reinhardt toibus aegamööda oma esialgsest hämmastusest. Nüüd ta naeris ja ulatas Masha Leontjevale käe.

„Loodan, et saame headeks sõpradeks!“

Neiu surus seltsimeheliikult ta kätt.

7.

Kaks nädalat oli möödunud kaubanõuniku Hoferi surmast. Elu ruttas edasi. Uued sündmused, poliitilised ja majanduslikud päevaküsimused köitsid inimeste meeli, jättes unarusse kaubanõuniku Hoferi mõrvaloo. Siin-seal ilmus mõne ajalehe kolmandal või neljandal küljel mõnerealine teade uurimise käigust, see oli ka kõik. Kui üks tuntud lõunaleht avaldas kirjutuse, milles politseile ette heideti ükskõiksust ja saamatust kaubanõunik Hoferi mõrvari selgitamisel, ei avaldanud see kirjutis toimetuse poolt oodatud tähelepanu laiemates rahvahulkades. Politseivalitsus saatis ajalehetele selgitava, rahustava ringkirjalise seletuse, mille ajalehed ära trükkisid kommentaarideta.

Kriminaalpolitsei ülem Schäffer vaid märatseas, lugedes mainitud lehe kirjutust. Kas oli siis võimatu selgitada ajalehemeestele, et politsei ei saanud midagi ette võtta, et ta pidi tegevusetult ootama, kuni juhus reetis mõrvari nime? Kõik katsed, selgitada noormehe nime, kes viimasel ööl külasthanud Hoferite abielupaari, jäid tagajärjetuks. Liisa Hofer salgas kangekaelselt külalise majas viibimist. Talle vastupidist tõendada oleks olnud rumalus — seega oleks kadunud viimnegi lootus, et naine ise kogemata reetis külalise nime. Sellegipoolest ajalehe kirjutus oli tabanud valusalt Schäfferi enesetunnust. Uuesti ta võttis ette külaliste nimekirja, kes liikusid Hoferi majas.

Schäffer oli toiminud uurimist mitmes suunas ning oli teada saanud, et Hoferite abielu oli õnnetu, ehkki selleks — peale suure vanadusevahe — polnud nähtavaid põhjuseid. Oletusele, et Liisa pettis oma meest, polnud vähematki tõestust. Kaubanõunik näis olevat valinud oma külalised sellise hoolsa ettevaatlikkusega, et võis rahulise südamega oma büroos istuda.

Julius ja Liisa Hoferite abielu oli sõlmitud aasta eest Berliinis. Liisa Hofer, sündinud Fabricius, oli 26-aastane — Schäffer lehitses akte — ja põlvenes jõukast töösturiperekonnast Lõuna-Saksamaal. Liisa isa oli olnud Hoferiga ärilises ühenduses. Hiljem aga Fabricius elujõuline tehas oli sattunud maksuraskustesse — räägiti, et Ühendatud Masinachitustehased Fabricius tehase kokkuvarisemisele kaasa aidanud. Fabricius püüdis tehaast päästa oma varanduse läbi. Asjatult. Fabricius oli surnud kahe aasta eest, varsti peale seda, kui Ühend. Masinachitustehased A.-S. võtsid üle ta ettevõtte. Aasta peale vana Fabricius surma lehestunud Julius Hofer üllatas avalikkust oma abiellumisega ilusa noore Liisa Fabriciusega.

„Ta võttis Liisa üle ühes Fabricius aktiatega!“ naljatati tookord ega aimatudki, kui lähedal oldi tõele.

Ka teises suunas Schäffer oli toimetanud juurdlust. Ajalehete väide, et mõrv oli toimitud kättemaksust, oli reporterite eneste ajusünnitus. Siiski ei jätnud Schäffer ka seda võimalust silmapaari vahele. Kuid seegi oletus osutus alusetuks.

Ka poliitiline mõrv ei saanud tulla kõne alla, sest Hofer ei kuulunud ühtegi erakonda ega huvitunud üldse poliitikast.

Liitsa röövkallaletungi vastu rääkis asjaolu, et surnul olid alles väärtasjad ning et ta kandis taskus laetud revolvrit.

Jäi ikkagi vaid salapärane õine külaline. See oli kõva pähkkel, mida Schäffer püüdis asjatult pureda.

Kes oli see külaline, pagan võtaks? Kuidagi ta pidi ometi teada saama mehe nime!

Kriminaalpolitseiülem Schäffer sammus ärritatult oma kabinetis edasi-tagasi.

Aeglaselt ja piinarikkalt veersid päevad Liisa Hoferi üksluses elus. Oõseti ta lebas unetult voodis, mõtted rändasid surnult clava juurde, kellest ta ei teadnud, kas ta oli mõrv var või mitte. Uinus siis lühikesele, painajalikest unenägudest täidetud unele, kuulis jälle Hoferi külma, pilkavat naeru, millega mees teda elu ajal piinanud, ärkas kahvatuna ja hirmununa, pilgud kiindunud toa pimedusse.

Imeilusad suveilmad, kaunis park, mis ümbritses suvilat, mõjusid Liisale saatuse pilkena, joovastav rooside ja jasmiinide lõhn äratas soove ja igatsusi, mis iial ei täitunud.

Albert Frike, Hoferi õepoeg, kes kohe peale Julius Hoferi surma siia sõitnud, viibis ikka veel majas. Oli end mugavalt sisse seadnud ülemisel korral asuvas võõrastetoas, viibis päeval sageli kadunu töötoas ja raamatukogus ning laskis end Hoferi autojuhil sageli linna sõidutada, kust saabus alles hilja õhtul.

„Ega sul midagi selle vastu ole?“ ta tavatses küsida Liisalt. Ei. Liisal polnud midagi selle vastu. Soovis vaid, et Frike varsti lahkuku. Liisa polnud kutsunud teda. Albert Frike oli tulnud omal algatusel, päeval, mil Hoferi surm oli saanud teatavaks. Nüüd Hofer oli juba ammu maetud, ent Frike ei mõelnudki ärasõidule. Ta jäi häbematu enesestmõistetavusega.

Liisa ei teadnud temast palju. Albert oli Julius Hoferi õe poeg. Hofer ise ei kõnelenud meeleldi sellest õest, kes noore neiuna oli põgenenud vanemate juurest oma klaveriõpetajaga, kellega ta hiljem abiellus. Kõik katsed lepitust sobitada oma vanematega purunesid Hoferi isa kangekaelsuse vastu. Ka Julius Hofer jäi truuks sellele traditsioonile. Ta erakorraline ihnsus aitas kaasa sellele. Kuigi Hofer teadis, et õde oli lesk ning elas oma pojaga väikesest pensionist, mis määrati talle peale mehe surma konservatooriumi poolt, milles ta mees muusikaõpetajana tegev olnud, õe abipalved rändasid kõik paberikorvi.

Frike oli keskmise kasvuga, umbes 25-aastane noormees. Oma noorusele vaatamata ta kaldus tüsedusele. Ta iseteadev, labaselt ilus nägu, tumedad, rasvased pea külge kleepuvad juuksed, silmatorkavad, maitsetud ülikonnad ja kaelasidemed mõjusid cemaletõukavalt. Ta oli tüübiline poolharitlane, kes kõiki arvab paremini teadvat ning oma harimatuse peidab suurte liigutuste ja häbematuseni küüniva iseteadvuse taha.

Paratamatult Liisa oli sunnitud einetama koos Frikega. Mehe lauakombed, viis, kuidas suppi lõristas, hambaid torkis, või kompotilusikaga taldrikult praesousti riisus — see kõik oli nii vastik, et Liisa sageli peavalu ettekäändel üksi omas toas einetas.

Ka Liisa uus toaneitsi Maria, tusane, kohmakas türuk, aitas kaasa, et Liisa elu väljakannatamatuks muuta. Lisette, too edev, kuid alati heatujuline ja heasüdamlik neiu, oli lahkunud. Mõni päev peale mõrva, tulles kriminaalpolitseist ülekuulamiselt, Lisette oli end kohe oma tuppä lükutanud, selle asemel, et nagu tavaliselt ilmuda Liisa juurde küsima ta soove. Alles kahe tunni pärast Lisette ilmus Liisa juurde. Musta siidkleidi ja valge pitspõlle asemel toaneitsi kandis heledat villast kleiti, mille Liisa talle kord kinkinud.

Liisa märkas kohe, et neius oli sündinud muudatus. Lisette ei tervitanud oma käskijannat tavalise lahke naeratusega, vaid jäi sõnatult, trotslikult langetatud peaga lävele seisma.

„Mis on Lisette?“ oli Liisa küsinud. „Kas peate veel linna minema?“

„Ei,“ vastas Lisette surutud häälega. „Ma... ma ei saa enam jääda armulise proua juurde.“

Mu peigmees ei soovi, et teeniksin... mõrvamajas.“

Sõna „mõrvamaja“ oli valus. Liisa naeratas väsinult.

„Ma ei saa teid keelata, Lisette!“ vastas Liisa rahulikult. „Kuid mul on väga kahju, et tahate lahkuda. Kas tõite kaasa oma teenistusraamatu, et kirjutaksin teile tunnistuse?“ Toaneitsi vaenlikust toonist hoolimata Liisa jäi endiselt lahkeks ja rahulikuks. Lisette meeldis talle ning ta tundis, et neiu vaenlik, trotslik toon polnud päris ehtne.

„Ei, armuline proua,“ vastas Lisette, ning ta hääl kaotas kindluse, „see pole vajaline. Mu peigmees ei soovi seda.“

Liisa noogutas. „Teie peigmees arvab nähtavasti, et nimi, mis seotud mõrvalooga, poleks soovitatav teie teenistusraamatus. Ma ei mõista seda küll hästi, kuid teie peigmees teab seda ehk paremini.“ Ta vaikis.

Lisette seisis ikka veel lävel.

Liisa tõusis ning astus kirjutuslaua juurde. Avas laeka, võttis sealt rahatähe ja asetas selle ümbrikusse.

„Olge hea, Lisette!“ ta ütles, ulatades neiu ümbriku. „Tean, et oleksite meelsamini minu juurde jäänud. Soovin teile kõike head tulevikuks. Olin väga rahul teiega ning kahetsen väga teie lahkumist.“

Lisette seisis ikka veel paigal. Jämedad pisarad veeresid silmist. Ta nuuksus ja haarates äkki Liisa käge, surus selle huultele.

„Ma pean... ma ei saa teisiti... ma ei suuda seda seletada... ärge olge mulle pahane, palun...“ ta sosistas kahvatuna seesmisest ärritusest.

Imestades vaatles teda Liisa. Aga enne kui ta sai avada suu küsimuseks, Lisette oli juba läinud.

Mõttes silmitses Liisa oma kätt, mis oli veel niiske Lisette pisarast.

Liisa ei mõistnud seda.

*

Lisette lahkumine muutis Liisa elu veel üksildasemaks. Toaneitsi lõbus naer ja jutuvadin, mis vahel tundunud tüütavana, oli teda ometi rõõmustanud. Pika, kurva aasta jooksul, mil oli abielus Hoferiga, Liisa oli sageli üksi olnud, sest Hoferi haiglane armukadedus püüdis võimalikult rohkem eraldada oma noort, ilusat naist noorte inimeste seltskonnast. See üksindus oli viinud Liisa hingeliselt lähemale Lisettele, kui ta seda näitas.

Uus toaneitsi Maria oli rumal, tujukas, uhke tüdruk, kelle ilutu nägu ja tusane olek oli Liisale sageli piinaks. Kuid ta ei tahtnud nii sageli vahetada teenijaid.

Kolm nädalat oli möödunud kaubanõunik Hoferi surmast. Ikka veel polnud lahendunud saladus, mis ümbritses mõrva.

Ühel õhtul Liisa tahtis omale tuua raamatu Hoferi raamatukogust. Ta polnud juba kaua käinud meis ruumides ning tundis nüüd kummalist pakitsevat rahutust südames, lähenedes laiale, tammepuust uksele. See painav rahutus ei lahkunud Liisast iial selles luksuslikus suvilas.

See oli tema maja, ent ometi võõras. Toad, mööbel, kõik kuulus nüüd Liisale — ja kuulus ometi ka surnule. Park suure tiigi ja purskkaevuga oli ilus, lilled lõhnasid hurmavalt, suured põlised puud andsid varju — siiski Liisa ei tunnud end kodusena selles ümbruses. Ta oli kui külaline, kes tunneb, et peab varsti lahkuma.

Igalpool, kus ta viibis, pargis, terassil, salongis, kibedad, piinavad mälestused tungisid ajju, mälestused Hoferist — ja magus-valusad mälestused lühikesest, kahenädalalisest õnnest, mille nimi oli Ernst Reinhardt.

Püüdes võita oma rusuva ärrituse, Liisa surus käe raamatukogu ukse lingile. Raamatukogus põles lamp — seda ta polnud oodanud. Liisa tahtis eemalduda, kui uks avati seestpoolt ja Frike ilmus lävele.

„Miks sa tagasi lähed? Kas sulle ei meeldi minu seltskond?“ küsis Frike naerdes, tõmmates Liisat kättpidi tupp.

Mehe naer ja näoilme oli täna imeline. Liisa vabastas oma käe. Võib olla ta oli liig närviline ja erutatud.

„Tahtsin võtta omale raamatu,“ ütles Liisa rohkem enesele kui mehele, pöördudes riulite poole. Ta pilk riivas pealiskaudselt raamatukogu nurgas seisvat madalat, ümmargust lauda sügavate klubitoolide ja põleva lugemislambiga. Pudeli veini seisis laual, teine tühi pudel lebas tooli kõrval vaibal. Pooltäidetud klaas sätenas veripunase lambivalguses.

Frike astus talle teele ette. Mees seisis nüüd nii ligilad Liisale, et naine tundis ta veinilõhnalist hingehõngu oma näol.

„Sa hoidud minust kõrvale, Liisa!“ ta sõnas jonnakalt. „Miks sa peidad end minu eest? Kas me ei võiks veeta tänase õhtu koos?“

Liisa katsus kiire pöördega mööduda Frikest. See õnnestus. Ruumi teises küljes asusid riulid uemate raamatutega. Liisa astus sinna — raamatud olid veel paberisse pakitud, nagu nad mõne päeva eest saabunud raamatukauplusest. Tahes avada nõõri, Liisa tundis äkki oma kätt haaratavat. Frike oli talle vargsi järgi hiilinud. Pehme vaip maas oli sumbutanud mehe sammude kõla.

Liisa kortsutas kulme. „Mis see tähendab?“

Mees naeris. „Ära ole halp, Liisa...“

Liisa oleks meelsamini andnud mehele kõrvakiilu, kuid ta taltsutas end.

„Ütlesin sulle juba, et tulin võtma raamatut. Lase lahti!“

Mees hoidis ta kätt raudses pigistuses. Astus veel lähemale, nii lähedale, et nad peaaegu puudutasid teineteist.

„Liisa,“ ütles Frike häbematu õrnusega hääles, „miks sa oled nii uhke? Kas ma olen sulle nii vastik? Tibukene... tule, ära ole rumal... me pole ju väikesed lapsed...“

Käsi, millega hoidis Liisa kätt, oli niiske ja kuum.

„Ma palun sind viimast korda, lase mind lahti!“ hüüdis Liisa ägedalt.

Frike naeris. „Aga miks siis, tibuke... ole ometi mõistlik! Ma ei taha ju midagi sinult... ainult ole mulle pisut seltsiks, mõistad? Niisama... jää täna õhtuks minu juurde, joo me pudeli veini... kuulame raadiot, tantsumuusikat, tead... nii „Veel üks ainus öö...“ haha... mõistad? Mis sellest siis oleks, oleme ju mõlemad täiskasvanud inimesed, kes teavad, mis nad teevad... Teenijad magavad juba ammu...“

Liisa vaikis ehmunult. Frike oli purjus ja toores. Ta silmad virvendasid kirest ja käsi hoidis Liisa kätt raudses haardes. Aga miks ta kartis meest? Liisa oli ju tugev ja paenduv, neiuena ta oli palju sportinud.

Ettevaatlikult asetas ta raamatupaki, mida ikka veel käes hoidis, riulile tagasi. Sel kombel vabanes ometi teinegi käsi.

Frike näis märkavat ta kavatsust. Enne kui Liisa suutis taibata, mees püüdis haarata ka naise teise käe. Nüüd katkes Liisa kannatus. Äkilise tõmbega ta vabastas end, kuid ei suutnud takistada, et vaarus mõne sammu tahapoolle. Ta jooksis kohe ukse juurde, kuid Frike oli kasutanud Liisa komistamist ning oli temast ette jõudnud. Ikka veel naerdes ta seisis laialisirutatud kätega ukse ees.

„Mitte nii kiirelt, tibuke! Miks püüad põneda minu eest?“

Liisa vaikis kõheldes. Mõistis, et mees vabatahtlikult ei vabasta ust. Nõutult Liisa näppis taskurätti, mida hoidis kokkusurutult peos.

Appi hüüda? Frikel oli õigus. Teenijad magasid juba. Pealegi asetsesid teenijate ruumid alumisel korral, nii et nad vaevalt kuuleksid ta hüüdu.

„Mis sa tahad minust?“ küsis Liisa.

Mees pilgutask silmi. Liisa küsimus näis talle pooleldi nõustumisena. Ta laskis vajuda käed ning lähenes aeglaselt naisele.

(Järgneb).

Villane kleit esikohal

Villane kleit osutub sama ülepääsmatuks nähteks kui see oli aasta tagasi. Villane kleit moodustab sügise ja talvise garderoobi aluse.

Tänavune mood on ka villaste kleitide suhtes armulisem. See varjeerub lugematul kujul ja ei oma enam toda üksluisust, mis häiris meid mõni aeg tagasi. Villane kleit ei ole enam üksi kleit, vaid koosneb sageli teiste komplektide eeskujul villasest riidest tehtud pluusist ja villasest kuuest. Isegi jakke omavad uued villased kleidid.

Kantakse lühikeste käistega villast kleiti, mis oma shiksuselt ei loovuta tolligi elegantssele siidist rõivastisele. Sellise kleidi teiseks komplektiks võib olla pikakäiseline tunikpluus või sirge jakk laiade käistega.

Novembris, kui lumi veel ei nõua raskemaid rõivi, võib sellist villast komplekti täiendada kolmveerandpika mantliga — meelsamini viimasel ajal eelistatud kasakiini kujul, laia, dekoratiivse vööga või lühikese karusnahajakiga, mis moodustab tavaliselt elegantselise mälestuse kunagi eksisteerinud kasukast.

Garnituurina sellistel villastel kleitidel on sageli nahknööbid ja palistused.

Paratamata nähtena uusimate villaste kleitide modellide juures on vest. Ent see ei ole enam karmi ja kanget tumedat värvingut, mis muutis vesti sageli mehelikult sõjaväe-

liseks. Nüüd valmistatakse vest dekoratiivsest fantaasiariietest. Smaragdiheliline samet, kuld- või hõbelamee, tugev, kitsajooneline siidsärgiriie, sõrmpaksune tomatipunane villane riie — need on mõned riidesordid, milledest valmistatakse veste villaste kleitide juurde.

Must villane kleit jääb endiselt domineerima. Ent garnituurina ei tarvitata enam igavaks muutunud valget, vaid teisi värve. Tume roostepunane ja kitsad teraspärlid on musta villase kleidi garnituurina kerkinud esiplaanile.

Kindad muutuvad dekoratiivseks.

Kolmveerandpikkade mantlite ja kleitide mood on nihutanud kinda jälle esirinda. Kinda pikkus omab kolm variatsiooni.

Pikkade käiste juurde kantakse endiselt „musketaärkinnast“. Uudsusena mainitagu, et käeselja pool on tavaliselt samast riidest kui kleit või mantel. Sisemihe pool on seevastu mantli või kleidi värvile kontrasteerivast nahast, kusjuures peetakse silmas garnituuri või karusnaha värvi.

Poolpikk kinnas, väikeste vöolidega kaunistatud, kuulub kolmveerandpika käise juurde. Pruuni mantli või kleidiga kantakse pisut heledamaid kindaid, mis on värvilt kooskõlas sukkaidega. Värviküllase ansambli juurde on kindad õrnbeeshid või hõbehallid. Musta pealelõunakleidiga kantakse ikka musti, peenest nahast (ka glace) kindaid.

Õhtukinnas on väga pikk, kuid ei ulata kunagi käiste alguseni. Selle ja

kinda vahelt peab alati paistma pisut ihu. Kinda värv on kooskõlas garnituuri, vöö või õhtukingade värviga. Musta tualeti juurde sobib aga ainult must kinnas, mille ülemine serv on palistatud kuld või hõbenahaga, mõnikord ka kleidi materjaliga.

Ratsamehe kõnnak.

Rutasuks 3 romaani

Milline ja kelle luuletis peitub kõrvaltöödud ruutudes?

Lahendada ratsamehe kõnnakul, s.o. minnes ühest silbist teiseni astuda üks ruut kõrvale ja kaks edasi, või kaks ruutu kõrvale ja üks edasi jne.

Lahendused saata ühes lahenduskupongiga hiljemalt 5. detsembriks s.a.

vad	da	peal	kõr	ved	suits	sõu	o	seal	gus	ot	si
re	gel	pil		ma	ka	sin	tav		nud	se	ma
ge	gu	me	vad	ma	o	len	an	ot	sin	ot	ga
kii	sõu	vad	an	lai	ju	na	ma	rel	a	ja	da
lii	la	rel	hõl	õht	sõu	me	ned	ni	hõl	a	ju
ja	gu	an	a	me	need	saart	ja	saart	lai	kau	jun

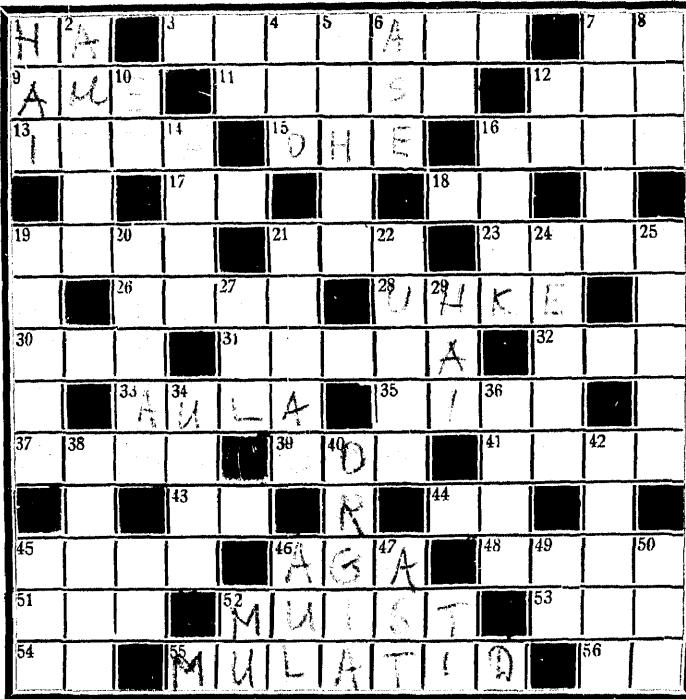
Mõistatuste lahenduskupong
„ROMAN“ nr. 22
Välja lõigata ja kaasa lisada lahend. juurde.

KRISTSONAD

Ruhinnaks 3 romaani

Paremale: 1. Mõõt (lüh). 3. Linnaelanik. 7. Karje. 9. Reheparsil kuivatatav villi. 11. Värsk. 12. Oota. 13. Idamaale. 15. Kaebe. 16. Arv. 17. Kaks sarnast vokaali. 18. Noot. 19. Tarvilik koht. 21. Meel, aru. 23. Vallaliseks saanu. 26. Linnanõukogu. 28. Kõrk. 30. Omapead. 31. Postiagentuur Tartumaal. 32. Lauljatar. 33. Pidusaal. 35. Vabariik Euroopas. 37. Magal. 39. Jõgi. 41. Venepärane mehe nimi. 43. Noot. 44. Kaks sarnast vokaali. 45. Kirjanik. 46. Sidesõna. 48. Sunnivedu. 51. Pinnamõõt. 52. Teised. 53. Määrsõna. 54. Sarnased konsonandid. 55. Segavereliste rahvatõug (paljus) 56. Noot.

Alla: 1. Röövkala. 2. Parsile kuivama tõstma. 4. Jaam laiaroopalise. 5. Katki. 6. Säng, rahvapäraselt. 7. Eine, oode. 8. Naisenimi. 10. Sidesõna. 12. Tänav Tallinnas. 14. Üha. 16. Kala. 19. Kirjanike koondis. 20. Metall. 21. Villi (paljus). 22. Omapärane kõla. 24. Mehe nimi. 25. Kuulus suvituskoht. 27. Lind. 29. Sama, mis 1. 34. Serv. 36. Elatanu. 38. Usund. 40. Prassing. 42. Kirjeldus loodusinimeste elust. 45. Nõu. 46. Lind. 47. Kirjanik. 49. Sarnased vokaalid. 50. Ole teadlik! 52. Minu.

Silp-täitemõistatus.

Ruhinnaks 3 ekn. Kõhiloise silugete täpselt.

1. ↑
2. ↓
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17. ↑

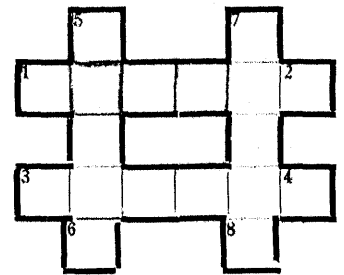
a-a-a-am-akt-biin-daal-da
e-ge-gi-gro-hi-ja-lik-loo-
loog-la-la-lus-man-mu-näl-
ne-ne-ni-o-oon-pl-riin-si-tu-
tur-tesk-tun-tav-tu-ta-u-us
vott-van-ämb.

Siin toodud silpidest koostada 17 sõna nii, et sõnade algähed, lugedes ülalt alla, annavad tuntud eesti rah-

vamõistatuse ja sõnade lõpptähed, lugedes alt ülesse, annaksid meie tuntud kirjaniku nime ja tema uusima novelli nimetuse.

Sõnade tähendused: 1. Tahab süüa. 2. Väike loomake. 3. Maalugu. 4. Lõppsõna. 5. Riigiametnik Hiinas. 6. Kelm. 7. Masin. 8. Tahab magada. 9. Tegevus, üritus. 10. Veider kujutis. 11. On toas. 12. Linn Venemaal. 13. Kohustruu. 14. Kasulik. 15. Määraline. 16. Palju aega tagasi. 17. Toores, hävilushimuline inimene.

Kõikide käesolevas numbris mõistatuste lahendused saata ühes lahendus-
kupongiga hiljemalt 5. detsembr. s. a

Värat.

Ruhinnaks 2 romaani.

Tähed: a-a-a-a-a-e-i-i-k
-l-m-n-n-p-r-r-r-t-tannavad:
1-2) prohvet; 3-4) jõgi Ameerikas)
5-6) Prantsuse revolutsioonäär; 7-8
vald Läänemaal.

